

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Pärandtehnoloogia õppekava  
Tekstiili eriala

Vilve Oja

**PÕLVA, RÄPINA, RÕUGE JA VASTSELIINA KIHELKONDADE  
RAHVARÕIVASEELIKUTE NÄIDISFRAGMENTID VANA-VÕROMAA  
RAHVARÕIVA NÕUANDEKOTTA**  
Lõputöö

Juhendajad: Inna Raud MA  
Liis Luhamaa MSc, MA

Viljandi 2026

## Resümees

### **Põlva, Räpina, Rõuge ja Vastseliina kihelkondade rahvarõivaseelikute näidisfragmendid Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekotta**

Lõputöö on jätk seminaritööle „Vana-Võromaa kihelkondade naiste rahvarõivaseelikute mustrid ja tehnoloogiad 19. sajandil Eesti Rahva Muuseumi kogude põhjal“ (Viljandi, 2023). Lõputöö koosneb viiest peatükist, millest esimeses on ülevaade Vana-Võromaa rahvarõivaseelikutest varasema uuritu põhjal. Lõputöö teises peatükis antakse ülevaade värvimise ajaloost. Räpina, Põlva, Rõuge ja Vastseliina rahvarõivaseelikutel kasutusel olnud tehnilisi võtteid vaadeldakse kolmandas peatükis. Neljandas ja viiendas peatükis antakse ülevaade praktilistest tegevustest, mis hõlmavad valimis olevates seelikutes kasutusel olnud värvide määramis, lõngade värvimist näidisfragmentide teostamist ja eksponeerimist Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojas.

## Abstract

### **Sample fragments of folk costume skirts from the parishes of Põlva, Räpina, Rõuge and Vastseliina to the Vana-Võromaa Folk Costume Advisory Board**

The thesis is a continuation of the seminar work “Patterns and technologies of women's folk costume skirts of Old Võromaa parishes in the 19th century based on the collections of the Estonian National Museum” (Viljandi, 2023). The thesis consists of five chapters, the first of which provides an overview of the folk costume skirts of Old Võromaa based on previous research. The second chapter of the thesis provides an overview of the history of dyeing. The technical techniques used in the folk costume skirts of Räpina, Põlva, Rõuge and Vastseliina are examined in the third chapter. The fourth and fifth chapters provide an overview of practical activities, which include determining the colors used in the skirts in the sample, dyeing the yarns, making sample fragments and exhibiting them in the Vana-Võromaa Folk Costume Advisory Board.

## Sisukord

Sissejuhatus .....	5
1. Lühikokkuvõte Vana-Võromaa rahvarõivaseelikutest varasema uuritu põhjal .....	7
1.1. Rápina, Vastseliina, Põlva ja Rõuge kihelkondade paiknemine Vana-Võromaal.....	7
1.2. Vana-Võromaa rahvarõivaseelikutest varasema uuritu põhjal .....	7
2. Ülevaade lõngade värvimise ajaloost Eestis .....	10
3. Rápina, Põlva, Rõuge ja Vastseliina rahvarõivaseelikute õmblemisel kasutatud tehnilised võtted .....	12
3.1. Voltimine .....	12
3.2. Värvli ja küljeõmbluse teostamine .....	15
3.3. Allserva viimistlemine.....	17
3.4. Kaunistavad detailid .....	18
4. Rápina, Vastseliina, Põlva ja Rõuge rahvarõivaseelikes kasutatud värvide määramine ....	19
4.1. Värvide määramise meetodika .....	19
4.2. Värvide määramine muuseumis .....	19
4.2.1. Rápina kihelkonna seelik (ERM 2634) .....	20
4.2.2. Rápina kihelkonna seelik (ERM 2509) .....	21
4.2.3. Rápina kihelkonna seelik, kangas (ERM 2515) .....	22
4.2.4. Vastseliina kihelkonna kangas (ERM A 24:18).....	23
4.2.5. Põlva kihelkonna seelik (ERM A 227:100) .....	25
4.2.6. Põlva kihelkonna kangatükk (ERM A 565:38) .....	26
4.2.7. Rõuge kihelkonna seelik (ERM A 509:1945) .....	28
4.2.8. Rõuge kihelkonna tasku (ERM A 97:2).....	29
4.3. Lõngade värvimine .....	30
4.4. Seelikutriipude pildid ning koelõngade värvipõhine kuluarvestus.....	32
5. Rahvarõivaseelikute näidisfragmentide teostamine ja eksponeerimine Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojas.....	35
5.1. Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekoja lühiajalugu .....	35
5.2. Kanganäidiste kudumine .....	37
5.3. Kanganäidiste õmblemine seeliku fragmentiks, nende eksponeerimine ja infolehtede koostamine. ....	39
Kokkuvõte .....	44
Kasutatud kirjandus.....	46
Lisa 1. Originaalseelikute tehnoloogia.....	48
Lisa 2. Originaalseelikute õmblustehniline info .....	49

Lisa 3. Seelikute järgi kootud kangatükkide koelõnga kulu arvestuse tabelid.....	51
Lisa 4. Seelikute infolehed .....	59

## Sissejuhatus

Käesolev lõputöö on jätk minu seminaritööle „Vana-Võromaa kihelkondade naiste rahvarõivaseelikute mustrid ja tehnoloogiad 19. sajandil Eesti Rahva Muuseumi kogude põhjal“ (Viljandi, 2023). Seminaritöö eesmärk oli koondada esemeliste ja kirjalikele allikatele tuginedes põhjalik ülevaade Vana-Võromaa kaheksa kihelkonna triibu- ja ruuduseelikute mustrikordadest. Põgusalt sai uuritud ka materjale ja tehnoloogiat.

Praeguse lõputöö teema valik on välja kasvanud nii varasemast uurimistööst kui ka isiklikust ja kohalikust huvist kodukandi rahvarõivaste vastu ning igapäevasest tööst Võru Instituudis, kus juhin alates 2020. aasta kevadest Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekoda. Viimastel aastatel on märgatavalt suurenenud inimeste huvi rahvarõivaste valmistamise ja omamise vastu, mis on omakorda tõstnud vajadust usaldusväärse ja süstematiseeritud teabe järele.

Kuigi Vana-Võromaa koosneb kaheksast kihelkonnast, on käesolevas töös võetud esialgu vaatluse alla nelja piirkonna – Põlva, Rõuge, Räpina ja Vastseliina – rahvarõivaseelikute valmistamise uurimine. Analüüsi aluseks on valim, kuhu kuuluvad Räpinast kaks seelikut (ERM 2634 ja ERM 2509) ja kangas (ERM 2515), Vastseliinast kangas (ERM A 24:18), Põlvast seelik (ERM A 227:100) ja kangatükk (ERM A 565:38), Rõugest seelik (ERM A 509:1945) ja tasku (ERM 97:2).

Olemasolev teadmine Vana-Võromaa triibuseelikute kohta on killustunud ning puudub põhjalik ja süstematiseeritud ülevaade nende värvikasutusest ja tehnoloogiast. Sellest tulenevalt keskendub käesolev töö Räpina, Põlva, Rõuge ja Vastseliina kihelkonna 19. sajandi teise poole triibuseelikutel kasutuses olnud õmblustehnoloogiate, materjalide ja värvide käsitlemisele, kasutades saadud teadmisi Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojale seelikute infolehtede koostamiseks.

Töö eesmärk on kaardistada ja analüüsida valimisse kuuluvates seelikutel kasutatud materjale, värve ja õmblustehnoloogiaid ning saadud teadmiste põhjal valmistada Vana-Võromaa rahvarõivaste nõuandekoja jaoks originaalilähedased triibuseelikute näidisfragmendid, kasutades tänapäevaseid materjale, sünteetilisi tekstiilivärve ja õmblustehnoloogiat. Uurimistulemuste ja praktilise töö käigus kogutud materjali põhjal valmisid infolehed, mis toetavad nii nõustaja kui ka nõuandekoja tegevust rahvarõivaste valmistamise ja taastamise valdkonnas. Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused.

Milliseid tekstiilvärve on Eestis ajalooliselt kasutatud?

Millised olid valimis olevate seelikute õblemisel kasutatud tehnilised võtted?

Kuidas saavutada originaalilähedast tulemust ja täpseid värvitulemusi?

Milliseid mööndusi ja mis põhjustel on vaja seelikufragmentide valmistamisel teha?

Milliste kriteeriumite alusel on seelikufragmentide esitlemine nõuandekojas teostatud?

Metoodiliselt tugineb käesolev töö kombineeritud analüüsile, mille aluseks on Eesti Rahva Muuseumi kogudes (edaspidi ERM) leiduvate seelikute visuaalne ja tehnoloogiline vaatlus ning nendega seotud dokumentatsiooni uurimine ja analüüs. Uurimuse fookusest lähtuvalt käsitletakse nimetatud teemasid põhjalikumalt kolmandas ja neljandas peatükis.

Uurimistulemuste ning praktilise töö käigus kogutud materjali põhjal töötatakse välja infolehed, mille eesmärk on toetada Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojas rahvarõivaseelikute valmistamise nõustamistegevust.

Käesolev lõputöö koosneb viiest peatükist, millest kaks esimest keskenduvad teoreetilistele ja ajaloolistele käsitlustele. Esimeses peatükis antakse lühiülevaade töös käsitletavate Vana-Võromaa kihelkondade paiknemisest ning esitatakse varasema seminaritöö tulemuste põhjal koostatud kokkuvõtte rahvarõivaseelikutest. Teine peatükk käsitleb lõngade värvimise ajalugu.

Kolmas, neljas ja viies peatükk keskenduvad praktilise töö kirjeldamisele. Kolmandas peatükis antakse ülevaade valimis olevate seelikute valmistamisel kasutatud õblustehnoloogiatest, neljandas käsitletakse valimisse kuuluvate seelikute värvitoonide määramist ERMI kogude põhjal ning lõngade värvimist, arvestades seejuures ka lõngade kuluarvestust. Viiendas peatükis kirjeldatakse rahvarõivaseelikute kanganäidiste kudumist, seeliku fragmentideks õblemist ning infolehtede koostamist. Kõik käesolevas töös olevad fotod on autori tehtud, kui pole märgitud teisiti.

## 1. Lühikokkuvõte Vana-Võromaa rahvarõivaseelikutest varasema uuritu põhjal

### 1.1. Räpina, Vastseliina, Põlva ja Rõuge kihelkondade paiknemine Vana-Võromaal

Vana-Võromaa on ühe põlise läänemeresoome rahva – võrokeste – ajalooline kodupiirkond. Vana-Võromaa on kultuuriline ja keeleline piirkond Lõuna-Eestis neis piires, mis oli ametlik haldusüksus alates moodustamisest 1783. aastal kuni 1920. aastani. Praegune Vana-Võromaa on endisaegne Werro kreis, mille kaheksa ajaloolist kihelkonda – Karula, Hargla, Urvaste, Rõuge, Kanepi, Põlva, Räpina ja Vastseliina – on läbi aja ühendanud võrokeelset rahvastikku. Ajalooliselt vaadatuna ning minu töös käsitletuna on Räpina, Vastseliina, Põlva ja Rõuge Vana-Võromaa idapoolsed kihelkonnad (vt joonis 1).

Joonis 1. Vana-Võromaa kaart (Allikas: <https://wi.ee/et/muuseumid/vana-voromaa-vana-voromaa-voromaa-voromaa-ajalugu-voromaa-ajalugu-ajalooline-voromaa/>).



### 1.2. Vana-Võromaa rahvarõivaseelikutest varasema uuritu põhjal

Võromaa seelikud olid üldjoontes sarnased Põhja-Eesti omadega: kitsaste või kitsavõitu triipude, mitmesuguste värvikõrvutuste ja mitmekesiste värvidega (Manninen, 2009, lk 221–239).

Linda Frey-Saks kirjeldab Rõuge seelikut: „Seelik oli pikitriibuline, ristiriidest. Noorematel olid kirevamad, vanematel tumedamate värvidega ja tagasihoidlikumad. Igapäevased seelikud olid hallipõhjalised, punaste, siniste, mustade ja valgete triipudega. Hallipõhjalised seelikud olid vanemad. Seelikutriibustik võis olla kootud näiteks keerutuste ja hakihammastega“ (EA 59, lk 105).

Varasemalt uurisin Vana-Võromaa kaheksa kihelkonna triibu- ja ruuduseelikuid 19. sajandi II poolest. Valimisse kuulus toona 20 triibuseelikut, kaks ruuduseelikut ja üks üleni valge seelik (ERM 1167), mis oli omapärane teiste seas ja mis sai valimisse võetud just oma erilisuse poolest ning mis vajaks samaväärset esiletõstmist.

Läbivalt oli seelikute lõimeks kasutatud kas linast või puuvillast lõime ning sissekoeks peenemat villast lõnga. Erandiks oli üleni valge Hargla seelik, mis oli läbivillane. Seelikute toodiks ja värvliks kasutati linast kangast.

Seminaritöös läbiviidud uurimuse põhjal selgus, et enamik seelikuid on tehnoloogiliselt valmistatud põikikangast ning õmmeldud ühelaidsetena. Erandina võib välja tuua Hargla seeliku ERM 509:560, mis on kootud põikitriibulisena ning kokku õmmeldud neljast paanist.

Kõik valimis olevad kangad on kootud labases koerips tehnikas, mis võimaldas kanga märkimisväärse kulumise või värvide tuhmumise korral pöörata see pahupoolele ning seeläbi pikendada eseme kasutusiga. Koelõnga tihendust arvesse võttes kumab enamikul originaalkangastel lõim kergelt läbi - erandiks on Rõuge tasku ERM 97:2, mille puhul katab koelõng lõime täielikult.

Seminaritöös uuritud seelikute mustrikordades kasutati keskmiselt kuut värvitooni ning nende laiused jäid vahemikku 5,5–17 cm. Kaunistusi esines vähe. Erandina paistab silma Hargla, kus seelikute (ERM 599:188; ERM 58:35) alläärt kaunistas punane pael.

Süntetilised värvid saavutasid 19. sajandi teisel poolel laialdasema leviku ka Eesti eri piirkondades. Legendide järgi on seelikutes kasutatud lõngad värvitud kas täielikult (Rõuge ERM 509:1945, Urvaste ERM 13646) või osaliselt loodusvärvidega (Põlva ERM 227:100, Karula ERM 58:2, Hargla ERM 58:35). Rõuge seeliku ERM 509:1945 legendist võib lugeda, et: „25 aasta eest (a´1916) kandsivad vanemad naised triibulisi undrukuid, ka metsavärvides leidis mõnigi, nüüd ei ole neid enam“. Legende lugedes selgub, et loodusvärvide kõrvale tulnud sünteetilised värvid osteti poest.

Üldisel visuaalsel vaatlusel võib tõdeda, et värvidest on enim kasutatud punase erinevaid variatsioone, millele on rahvapärimes omistatud ka kaitsemaagiline tähendus (Vunder, E. 1998. Rahvakunst. – Eesti rahvakultuur. Tallinn, lk. 521). Punase domineerimine viitab seega lisaks esteetilistele eelistustele ka sümboolsetele ja uskumuslikele aspektidele rõivastuses. Nii kitsastes kui ka laiemates triipudes esineb rohkelt erinevaid siniseid toone, ulatudes heledatest kuni tumedamateni, mis rikastavad seelikute üldist värvigammat ja loovad visuaalset vaheldust.

## 2. Ülevaade lõngade värvimise ajaloost Eestis

Tekstiili värvimise oskus on arvatavasti peaaegu sama vana kui kangakudumine. Kahjuks on sellekohast materjali vähe, sest tekstiil hävib suhteliselt kiiresti.

Enne sünteetiliste värvide leiutamist värviti lõngu kas kohalike või juba imporditud taimvärvidega. Kohalike taimvärvide kõrval hakati 19. sajandi teisel poolel järjest laiemalt kasutama välismailt toodud taimvärve ( Moora, 1957, lk 210-211). Puupunast saadi troopikas kasvavate tsesalpiinia perekonda kuuluvatelt puudelt, mille laastudega saab ilusat punast värvi, kuid puuduseks on seejuures kiire pleekimine pruunikaks. Kuna puupunane oli Euroopa värvainete turul suhteliselt odav, siis jõudis see Eesti talurahvani tõenäoliselt juba 18. sajandil. Puupunase kasutamist on näha meie arvukates ajaloolistes tekstiilides (Rammo *et al.*, 2025 lk 63).

Mõningal määral oli tuntud ka „putukapunane“, mida saadi kuivatatud košenilltäidest (Moora, 1957, lk 210-211). Kuna täisid läheb värvaine saamiseks üsna palju, siis oli see kallis ja lisaks vajab sellega värvimine ka oskusi, seega jäi see Eestis pigem linnameistrite pärusmaaks, ent 19. sajandil levis see ka talurahva hulgas. Tõenduseks on Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiiviraamatukogust pärineva Eesti Postimehe müügikuulutus 1864. aasta 8. juulist. (Rammo *et al.*, 2025 lk 67-68).

Kõige üldisem sinistest värvidest, mida kasutati oli potisiinine, mille värvaineks oli indigo ehk sinikivi. Potisiinine värv ei pleekinud, seetõttu peeti sellest eriti lugu (Moora, 1957, lk 210-211).

1856. aastal avastas William Perkin võimaluse toota kivisöetõrvast eraldatud aniliinist sünteetilist tekstiilivärvi. Erklilla ning fuksiini ehk magenta väljatöötamise andis oma panuse ka Tartu Ülikooli keemik Jakob Natanson. Järgnenud aastakümnetel algas sünteetiliste tekstiilvärvide kiire levik ning moemaailm võttis erksad värvitoonid innukalt omaks, hoolimata teadmisest, et osa värvaineid olid vähese valguskindlusega ning võisid avaldada kahjulikku mõju tervisele (Rammo *et al.*, 2025 lk 146).

Looduslikud/sünteetilised tekstiilvärvid jõudsid Eestisse 19. sajandi teisel poolel, peamiselt alates 1860.–1870. aastatest (Kaarma & Voolmaa, 1981, lk 98–102). Esialgu levisid keemilised värvid linnades ja käsitöölise seas, kus oli parem ligipääs imporditud kaupadele. Alles seejärel jõudsid need maapiirkondadesse, peamiselt rändkaupmeeste ja külapoodide kaudu

(Kaarma & Voolmaa, 1981, lk 98–102). 19. sajandi lõpul olid aniliinvärvid juba laialdaselt kasutusel. Nende levikut soodustasid odavam hind ja lihtsam kasutamine võrreldes looduslike värvidega, lai värvivalik – sealhulgas erksad lillad, roosad ja kirkad punased toonid, mida taimsete värvidega oli raske saavutada – ning ühtlasem ja püsivam tulemus (Manninen, 2017, lk 30–35).

Rahvarõivaste seisukohalt tõi keemiliste värvide levik kaasa olulisi muutusi. Seelikute ja teiste tekstiilide värvigamma muutus järjest erksamaks ja kontrastsemaks, traditsioonilised, pigem mahedad taimevärvid asendusid järk-järgult poevärvidega, samas säilis mõnda aega ka vana ja uue värvimisviisi paralleelkasutus (Kaarma & Voolmaa, 1981, lk 98–102). 20. sajandi alguseks olid keemilised värvid Eestis juba domineerivad, samas kui looduslike värvide kasutus jäi peamiselt traditsiooniliste oskuste ja üksikute käsitöölaliste hoida (Piir, 2014, lk 10). Võrumaa seelikutes on enim kasutatud halli, punast, sinist ja kollast tooni triipe (Moora, 1957, lk 33).

Võrumaalt Kanepist Anni Keem teadis, et: „...*A tuu hainuga värmmine ei olõ suurõmb asi, ei midägi väärt. Vanast värmiti värmiga kah. Minol oll iks aptikust tuudu värm. Õigõ vanast oll iks värmi. Vana kadonu Krooni mamma ka värmse. Täll olli liinast tuudu värmi. Siss värmse vällä talo inemiisile. Tuu värmiti sai iks õigõ illos, ega tuu es lähä ka är*“ (See taimedega värvimine ei olnud suurem asi. Vanasti värviti värvidega (tekstiil-, aniliinvärvid). Minul oli apteegist toodud värv. Õige vanasti oli ikka värvi, kadunud vana Krooni mamma ka värvis. Temal olid linnast toodud värvid, ta värvis ka talu inimestele. Too värv oli ikka ilus ja see kestis kaua) (Autori tõlge) (Kaal et al., 2005, lk 240). Jutt on kirja pandud aastal 1941, kui Anni Keem oli 20. aastane.

Samas on Võrumaalt teada ka vastupidist arvamust:

Harglast Heino Liimets pajatas: „Ega värme kah õs olõ poodist siss nii osta nigu nuh. Värmiti kah iks ess kotun ainuga“ (Ega värve ei olnud poest osta nagu nüüd. Värviti ikka ise kodus ja taimedega) (Autori tõlge) (Kaal et al., 2005, lk 261). Jutt on kirja pandud 1943. aastal, kui Heino oli 19 aastane.

### 3. Räpina, Põlva, Rõuge ja Vastseliina rahvarõivaseelikute õmblemisel kasutatud tehnilised võtted

Vaatluse alla on võetud Vana-Võromaa Räpina, Põlva, Rõuge ja Vastseliina kihelkondade 19. sajandist pärinevad muuseumidesse kogutud triibulised rahvarõivaseelikud, nende kangakatked ja üks triibulisest kangast õmmeldud tasku.

Valimist neli on seelikud - Põlva ERM A 227:100, Rõuge ERM A 509:1945 ning kaks Räpina seelikut ERM 2634 ja ERM 2509. Räpina seelik ERM 2634 on püsinäitusel, mistõttu on selle õmblustehnoloogilised andmed osaliselt puudulikud.

Lisaks on valikus kaks kangatükki: Põlva ERM A 565:38 ja Vastseliina ERM A 24:18. Samuti kuulub materjali hulka üks seelikukupong Räpinast ERM 2515 ning üks Rõuge tasku ERM 97:2, mis on tõenäoliselt valmistatud seelikust üle jäänud kangaribast.

Käesolevas andmete kogus süstematiseerisin seelikute tehnoloogilisi tunnuseid, milleks olid kangakudumisel kasutatud rakendust, kanga tihedust, koetihedust, koematerjali ja lõimematerjali (vt lisa 1). Lisa 2 hõlmab endas originaalseelikute süstematiseeritud õmblustehnilist infot, milleks on seeliku pikkus, allääre ümbermõõt, vööümbermõõt, värvli materjal ja laius, värvli kinnitusviis, voltimise süsteem, eest voltimata ala, voltide sügavus, lõhandiku pikkus, seeliku külgede ühendusõmblused, allserva toodi materjali ja laiust, allääre kinnitamist ning kaunistuselemente.

Kõik valimis uuritud triibuseelikud, nende kanga katked ja tasku on poolvillased, kus lõimeks on valdavalt kasutatud ühekordset villast lõnga. Seelikute mõõtmete võrdlus näitab märkimisväärseid erinevusi allääre laiuses ja vööümbermõõdus, mis on otseselt seotud voltimise süsteemiga.

#### 3.1. Voltimine

**Põlva seelikul** ERM A 227:100 esineb märkimisväärselt lai alläär (264 cm) ning suhteliselt väike vööümbermõõt (78 cm), mis viitab tihedale voltimisele (vt joonis 3). Seda kinnitavad ka voltide sügavus (1,5–3 cm) ning ees puuduv voltimata ala.

Joonis 3. Põlva seeliku ERM A 227:100 Vöökoha tihe voltimine.



Tänapäevases käsitluses rõhutatakse sageli vajadust kududa seelikukangas kolmekordse puusaümberrõõdu laiune. Käesoleva näite põhjal osutub aga mõistetavamaks lähtuda vööümberrõõdu kordajast, mis võimaldab täpsemalt kirjeldada eseme proportsionaalseid suhteid. Antud seeliku puhul saadakse allääre laiuse ja vööümberrõõdu suhtarvuks  $264/78 = 3,38$ , mis tähendab, et kanga laius vastab ligikaudu 3,38-kordsele vööümberrõõdule. Selline arvutusviis võimaldab paremini mõista ajaloolise eseme ja kandja keha vahelist proportsionaalset suhet.

**Rõuge seelik** ERM A 509:1945 erineb eelmisest näitest oluliselt – väiksem allääre ümberrõõd (180 cm) ja suurem vööümberrõõd (82 cm). Antud seeliku puhul saadakse allääre laiuse ja vööümberrõõdu suhtarvuks  $180/82 = 2,2$ . Selline suhtarv koos ebäühtlase kurrutamisega viitavad lihtsustatud valmistusviisile. Voltide süsteemi ja sügavuse puudumine näitab, et vorm ei ole saavutatud täpselt struktureeritud voltimise kaudu, vaid pigem vabama krookimise teel (vt joonis 4).

Joonis 4. Rõuge seeliku ERM A 509:1945 kroogitud vöökoht.



**Räpina seelikute** puhul ilmnevad eelnevate seelikutega võrreldes märgatavad erinevused. ERM 2509 seeliku vööümbermõõdu ja allääre väike suhe (43 cm /116 cm) koos narmendavate servade ja küljeõmbluse puudumisega võib viidata eseme hilisemale ümbertöötlemisele või kahjustumisele. Voltide sügavus (1–4 cm) ja süsteemitus viitavad vähem kontrollitud voltimisprotsessile võrreldes Põlva seelikuga. Räpina ERM 2509 seelikul on voldid küll tihedad, kuid ebakorrapärased ja varieeruva sügavusega (vt joonis 5).

Joonis 5. Räpina seeliku ERM 2509 voltimine.



Üldine seelikute voltimise süsteem erineb selgelt nii korrapära kui ka tehnilise teostuse poolest. Põlva seelikut iseloomustab tihe ja rütmiline voltimine ning eristuv eest voltimata ala, mis viitab

läbimõeldud ja töömahukale valmistusviisile. Rõuge seelikul on voltimine ebäühtlane ja süsteemitu (vt joonis 6), mis osutab lihtsustatud ning praktilisemale lähenemisele.

Joonis 6. Kroogitud Rõuge seelik ERM A 509:1945.



Seega näitab voltimise süsteemide võrdlus, et korrapärasus viitab traditsioonilisemale ja töömahukamale teostusele, samas kui ebäühtlus peegeldab lihtsamat ja praktilisemat valmistusviisi.

### 3.2. Värvli ja küljeõmbluse teostamine

Värvli materjal ja laius annavad samuti täna seelikute valmistamise kontekstis olulist teavet. Põlva seelikul on kasutatud linast kangamaterjali, mis on 1,5 cm lai, samas kui Rõuge seelikul on värvli laiuseks 2,5 cm ja kangamaterjaliks on kasutatud flanelli (puuvillane kangas). Rápina seeliku ERM 2509 värvel on küll traditsioonilisest linasest materjalist, kuid selle pikk lahtine narmendav ots viitab võimalikule hilisemale muutmisele.

Värvli kinnitusviis on kõigil vaadeldud seelikutel sarnane (nööri kinnitus), mis näitab selle lahenduse laialdast levikut tol ajajärgul (vt joonis 7).

Joonis 7. Nöörkinnitus.



Erinevused ilmnevad aga kinnise pikkuses jäädes 20- 28,5 cm vahemikku. Tõenäoliselt viitab pikem kinniseava kasutus mugavusele ja valmistaja eelistustele. Võrdlusest jääb välja Rápina seelik ERM 2509, mis on külje pealt lahtine.

Küljeõmbluste teostus on üks selgemaid tehnoloogilise arengu näitajaid. Varasematel esemetel on kõik õmblused teostatud käsitsi, mis viitab töömahukale ja ajamahukale valmistusviisile. Hilisemal perioodil, õmblusmasinate laiemal kasutuselevõtul, muutus õmblustöö märgatavalt kiiremaks ja tõhusamaks, võimaldades säästa nii aega kui ka tööjõudu (vt joonis 8). Rõuge seeliku masinõmblus viitab seevastu aja kokkuhoiu ja võimaluste eelistamisele. Rápina ERM 2509 seelikul puudub küljeõmblus, mistõttu viitab see võimalikule hilisemale muutmisele.

Joonis 8. Põlva seeliku ERM A 227:100 üleloomispistetega küljeõmblus.



### 3.3. Allserva viimistlemine

Allääre viimistlus ja toodi kasutamine on valimis olevatel seelikutel märkimisväärselt erinev. Põlva seelikul on kasutatud laia linasest kangast toodi (7 cm) ning selle mitme etapiline (läbi tepitud ja siis kinnitatud) kinnitamine viitab vastupidavuse tagamisele ning näitab praktilisust uue toodi asendamisel (vt joonis 9). Rõuge seelikul toot puudub ning lihtne masinpalistus viitab tõenäoliselt sellele, et seelik on mingil hetkel ümber õmmeldud.

Joonis 9. Põlva seeliku ERM A 227:100 tepitud toodi ülemine äär.



### 3.4. Kaunistavad detailid

Räpina seeliku ERM 2509 väliskülje allosas esineb tagasikeeratud volti võib mõista kaheti - esmalt viitab see algselt laiale kootud kangale, mida on sel viisil püütud lühemaks kohandada (vt joonis 10), aga seda võib käsitleda ka kui omalaadset kaunistuselementi.

Joonis 10. Räpina ERM 2509 seelikut lühendav tagasikeeratud volt.



Joonis 11. Räpina seeliku ERM 2634 allääre keerupael.



Räpina seeliku ERM 2634 keerupael allääres näitab seelikukandja praktilisust, kuna pael allääres kaitseb kulumise eest (vt joonis 11).

Kokkuvõtteks võib öelda, et valimis olevate seelikute õmblustehnoloogilised võtted on tolle aja kohta üsna sarnased - käsitsi õmblused, värvli ja toodi materjal, värvli kinnitusviis (nöörkinnitus) ja mustrirütmiga voltimise süsteem. Väiksed erinevused on voltide sügavuses, keerupaela kasutamises ja ees voltimata ala laiuses.

## **4. Rápina, Vastseliina, Pólva ja Rõuge rahvarõivaseelikutes kasutatud värvide määramine**

### **4.1. Värvide määramise metoodika**

Varasema seminaritöö raames olin uurinud ja üles tähendanud seelikute, -kattete mustrikorrad koos visuaalsete värvilahendustega.

Muuseumis värvide määramisel oli olulisel kohal juhendaja kaasa võetud värvinäidiste kogumil (värvitud sünteetiliste värvidega Jacquard Acid Dye), mille abil toimus museaalide järgi õigete värvitoonide võrdlemine, leidmine ja esialgsete värviretseptide kirjapanek. Õige vaste puudumisel sai kirja pandud ligikaudne retsept koos kommentaaridega.

Peale värvinäidiste värvimist oli eelnevalt määratud toonid muuseumis veelkord vaja üle kontrollida ja vajadusel muuta ning uued värvinäidised värvida. Kolmandal korral muuseumi külastades veendusin, et kõik värvitud toonid oleksid vastavuses originaalvärviga seelikul.

Peatükis kasutatud pildimaterjali seas on nii juhendaja Liis Luhamaalt pärinevaid kui ka autori enda fotosid. Kõik kangafotod on paigutatud nii, et lõimesuund on ülalt alla. Fotod, millel on näha nii originaalkangas kui ka olemasolev visuaalselt sarnane lõnganäidis, hõlbustasid värvi määramist. Nüüdseks on värvinäidiste komplektis 264 värvinäidist, millele ajapikku lisandub uusi.

### **4.2. Värvide määramine muuseumis**

Alustuseks tuli seelikukangal üles otsida võimalikult kulumata ja tuhmumata koht, mille alusel värve hakata tuvastama. Enamasti oli see koht pahema poole voldi sisemistel külgedel.

Kui lõnga värv on pleekinud, tähendab see, et algne toon on aja jooksul muutunud heledamaks, tuhmimaks või „välja pestud“ välimusega. See juhtub siis, kui värvaine laguneb või eemaldub kiust. Kui värvimisel on kasutatud kvaliteetseid värvaineid ja õiget värvimistehnikat (piisav temperatuur, värvimise aeg ja kinnitusaine), siis on tõenäoliselt tagatud värvi pikaajaline püsimine. Pleekimise põhjusi võib olla mitu:

- 1) Päikesevalgus (UV-kiirgus), mis lagundab värvimolekule
- 2) Pesemine – vesi, pesuvahendid ja temperatuur võivad värvi kiust välja viia
- 3) Hõõrdumine ja kulumine – mehaaniline mõju eemaldab värvi pinnalt

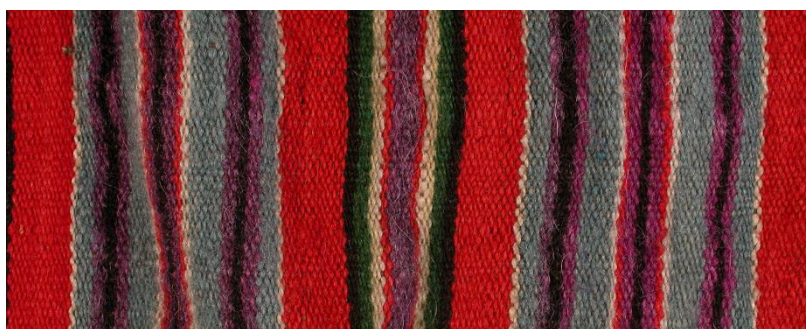
- 4) Vale värvimisprotsess – kui värv ei ole korralikult kiuga seotud (nt vale temperatuur või kinnitusaine puudumine)

Järgmiseks sammuks tuli leitud kohas hakata värve määrama juhendaja poolt kaasa võetud lõngadenäidiste abil. Sobilikku värvi puudumisel lisan sõnalisi täpsustusi ja püüdsin tabada ligikaudset tooni värvipliatsite abil. Kui palja silmaga täpset värvinüansi polnud aru saada, siis kasutasin valgustusega luupi, läbi mille oli erinevus paremini näha. Lisaks kasutasin telefoni must-valget pildistamise versiooni, mille tulemusena oli hästi näha tooni tumeduse-heleduse vahe. Kui värvitooni tuvastamisel ei leidunud sobivat näidist, tuli värvimisprotsessis kas muuta värvilahuse kontsentratsiooni või kohandada värviseigus kasutatud värvainete omavahelisi vahekordi. Värvimiseks saab kasutada kas pulbrit (100%) või põhilahust (veega lahjendatud kujul).

Peale värvinäidiste värvimist oli eelnevalt määratud toonid muuseumis veelkord vaja üle kontrollida ja vajadusel muuta ning uued värvinäidised värvida. Kolmandal korral muuseumi külastades veendusin, et kõik värvitud toonid oleksid vastavuses originaalvärviga seelikul. Iga seeliku jaoks on olemas värvinäidiste komplekt nii katsetuste kui lõplike värvinäidiste ja retseptidega (vt joonised peatükkide juures 4.2.1- 4.2.8).

#### **4.2.1. Rápina kihelkonna seelik (ERM 2634)**

Joonis 12. ERM 2634. (Allikas: <https://www.muis.ee/museaalview/513842>).



Seelik asus püsinäitusel, kuid värvid õnnestus lähivaatlusel määrata. Seelikukangas on rahuldavalt säilinud ning märgatavat tuhmumist ei esine. Seeliku triipude kudumisel on kasutatud kuut eri värvi villast lõnga.

Juhendaja värvinäidiste kogust leiti originaalkanga triibuvärvidele vastavad lõnganäidised ja retseptid, mille alusel värviti ka oma proovinäidised. Pärast teistkordset võrdlust muuseumis selgus, et need vastavad originaalkanga värvidele.

Joonis 13. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt.



#### 4.2.2. Räpina kihelkonna seelik (ERM 2509)

Joonis 14. ERM 2509. (Allikas: <https://www.muis.ee/museaalview/512493>).



Museaali seelikutriipude kudumisel on kasutatud üheksat eri värvi villast lõnga.

Kuna seelikul on pleekimise ja kulumise jälgi, siis triipude värvid said määratud seeliku pealmise poole tagasikeeratud voldi alt, kus tundus olema kõige tõenäosemad algsed värvid.

Esmasel värvide määramisel leidsin sobivad lõnganäidised kõikidele toonidele peale tumesinise ja lilla. Värvisin uued näidised, tumesinisele heledama ja lillale tumedama. Muuseumis üle kontrollides osutusid need sobivaks.

Joonis 15. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt koos katsetustega.



#### 4.2.3. Räpina kihelkonna seelik, kangas (ERM 2515)

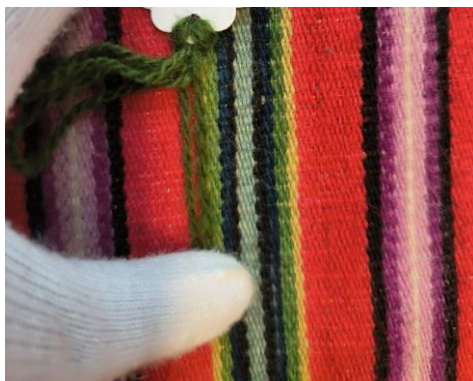
Joonis 16. ERM 2515. (Allikas: <https://www.muis.ee/museaalview/512504>).



Tegemist on seelikukanga kupongiga, kus on kasutatud üheksat eri värvi villaseid lõngu.

Värvid said võetud kangatüki vähempleekinud poolelt, kangatüki alguse keskelt, kus tundusid värvid kõige erksamad. Esmasel värvide määramisel leidsin sobivad lõnganäidised kõikidele toonidele. Peale esimest lõnganäidiste värvimist ja teistkordset muuseumis kontrollimist selgus, et värvitutest roheline oli küll õige, kuid hele-tumedus vajab muutmist (vt joonis 17). Teistkordsel lõngaproovi värvimisel selgus, et olin kontsentraadi protsendi valesti kirjutanud. Kolmandal muuseumis võrdlemise korral oli kõik korras.

Joonis 17. Rohelise hele-tumeduse võrdlus.

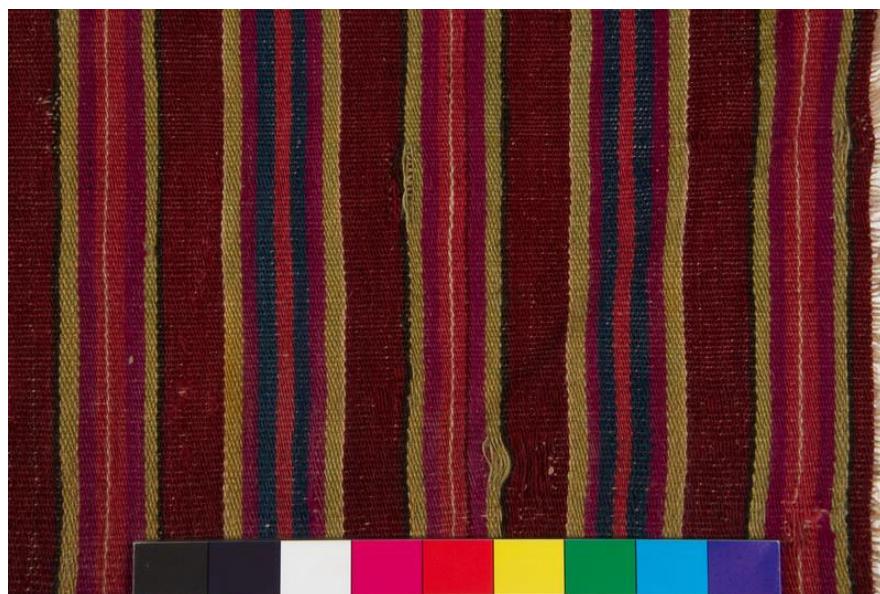


Joonis 18. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt.



#### 4.2.4. Vastseliina kihelkonna kangas (ERM A 24:18)

Joonis 19. ERM A 24:18)



Tegemist on seeliku kanga katkega, kus on triipude värviks kasutatud seitset eri värvi villast lõnga. Kangal on vähene pleekimine. Värvid said võetud kanga hargnenud servast välja arvatud helelilla, mis sai võetud samast kohast, kuid kanga seest. Hiljem kanga üldpilti uurides selgus, et helelillat pole kanga ülejäänud osas kasutatud- kuduja oli teinud kanga alguses värvikatsetuse veendumaks kumb sobib rohkem, kas helelilla või fuksiin (vt joonist 20).

Joonis 20. Helelilla ja fuksiini võrdlus.



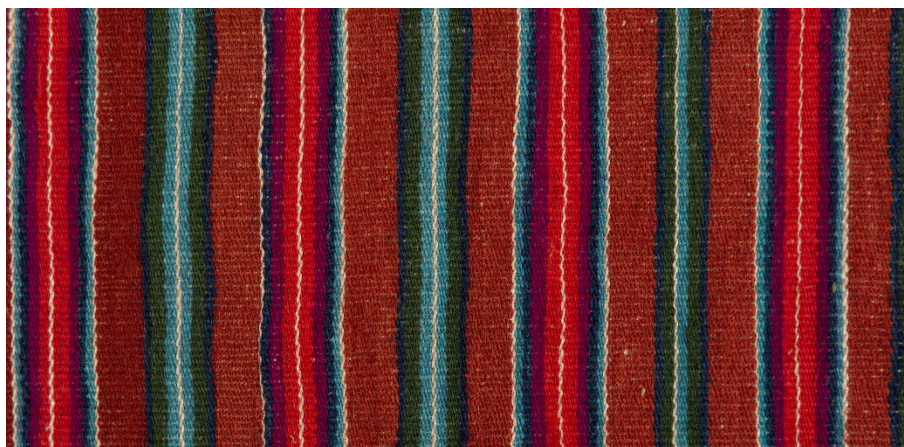
Esmasel värvide määramisel leidsin sobivad lõnganäidised kõikidele toonidele peale lõheroosa ja helelilla. Värvisin uued näidised, lõheroosal muutsin kontsentratsiooni heledamaks ja helelillal muutsin värvide vahekordi segus. Muuseumis üle kontrollides osutusid need sobivaks. Originaalkangal olnud helelilla värv sai küll lõnganäidise järgi tuvastatud ja retsepti järgi värvitud, kuid hilisemal kudumisel seda ei kasutatud.

Joonis 21. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt.



#### 4.2.5. Põlva kihelkonna seelik (ERM A 227:100)

Joonis 22. ERM 227:100. (Allikas: <https://www.muis.ee/museaalview/603355>).



Museaali seeliku triipude kudumisel on kasutatud kaheksat eri värvi villast lõnga, sh valge. Seeliku kangas on pleekinud allservas ning nii pealt- kui seestpoolt. See viitab, et mingil ajal on seeliku pahem pool peale poole keeratud. Kõige vähem pleekinud kohaks osutus seeliku pealmise poole voltide vahe, kust on tuvastatud värvinäidiste järgi värviretseptid.

Seelikus on kasutatud kahte erinevat tooni põhjaks olevat punast: 62 cm on kootud heledama punasega ja ülejäänud 2,02 meetrit kanga põhjapunaseks on tumedam punane. Ilmselt on tumadam punane kudumisel otsa saanud ja edasi on kootud teise, heledama tooniga.

Esmasel värvide määramisel leidsin sobivad lõnganäidised kõikidele toonidele peale punakaslilla. Värvisin uue näidise muutes värvide vahekordi segus. Muuseumis üle kontrollides osutus see sobivaks.

Joonis 23. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt.



#### 4.2.6. Põlva kihelkonna kangatükk (ERM A 565:38)

Joonis 24. ERM A 565:38. (Allikas: <https://www.muis.ee/museaalview/472633>).



Muuseumis säilinud kangatükike on nii pleekinud kui määrdunud. Museaali seeliku triipude kudumisel on kasutatud üheksat eri värvi villast lõnga. Seelikukanga lähemal vaatlusel selgus, et põhjavärviks oleval sinakasbeežil taustavärvil on kudumisel koos jooksmas nii hallikassinine kui beež lõng (vt joonis 25). Värvid on võetud museaali sildi ülemisest servast.

Joonis 25. Sinakasbeeži taustavärvide tuvastamine.



Esmasel värvide määramisel leidsin sobivad lõnganäidised viiele toonidele peale beeži, rodamiini, sinakaslilla ja tuhmroosa. Värvisin uued näidised, beeži ja tuhmroosa heledama ja rodamiinil ja sinakaslillal muutsin värvide vahekordi segus. Muuseumis üle kontrollides vajab sinakaslilla veelkordset värvide vahekorra muutmist. Kolmandal korral muuseumis kontrollides osutus ka see sobivaks (vt joonis 26).

Joonis 26. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt.



#### 4.2.7. Rõuge kihelkonna seelik (ERM A 509:1945)

Joonis 27. ERM A 509:1945. (Allikas: <https://www.muis.ee/museaalview/602191>).



Museaali seelikutriipude kudumisel on kasutatud kuut eri värvi villast lõnga sh valge.

Seelik on seestpoolt rohkem pleekinud, kui pealt, eriti seelikukanga punakaspruun värv. Värvid on võetud seeliku pealtpoolt, värvli juurest kurdude vahelt.

Esmasel värvide määramisel leidsin sobiva lõnganäidise ühele toonidele peale punakaspruuni, hele-hallikassinise, roheline ja kollase. Värvisin uued näidised muutes rohelisel, kollasel ja hele-hallikassinisel segus värvide vahekordi. Punakaspruunil muutsin värvi kontsentratsiooni tumedamaks. Muuseumis üle kontrollides osutusid kõik teised värvid sobivakspeale kollase, mis vajab veelkordset kontsentratsiooni muutmist.

Joonis 28. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt.



#### 4.2.8. Rõuge kihelkonna tasku (ERM A 97:2)

Joonis 29. ERM A 97:2. (Allikas: <https://www.muis.ee/museaalview/539640>).



Museali tasku kudumisel on kasutatud nelja eri värvi villast lõnga, lisaks lambahalli. Tasku on tugevalt kulunud, pleekinud ja määrdunud. Värvid on võetud tasku ülemisest lahtisest servast seestpoolt.

Esmasel värvide määramisel leidsin sobivad lõnganäidised kõikidele toonidele peale tumeda virsiku. Värvisin uue näidise muutes värvi segu. Teistkordsel kontrollimisel muuseumis tuli värvi segu veelkord muuta. Kolmandal korral muuseumis värvinäidist kontrollides osutus see sobivaks (vt joonis 30).

Joonis 30. Seeliku välja töötatud värvinäidiste komplekt.



### 4.3. Lõngade värvimine

Kõik edaspidi käsitletav sünteetiliste värvidega seonduv põhineb Jacquard Acid Dye värvidega värvimisel.

Pereettevõtte „Jacquard Products“, mis toodab värve ja kunstitarbeid, alustas 1980. aastate lõpus siidimaalijatele mõeldud värvide valmistamisega. Aastate jooksul on Jacquard saavutanud loomeinimeste kogukonna seas juhtiva rolli, pakkudes jätkuvalt innovaatilisi ja kvaliteetseid tooteid. Jacquard Acid värvid on kontsentreeritud pulbrilised kuumaveevärvid, mis tagavad värvimisel ühtlase tulemuse. Need imenduvad hästi kiusse, ei anna värvi ega tuhmu pesemisel. Värvu kinnitamiseks kiule lisatakse värvilahusesse äädikhapet või sidrunhapet. Happelisi värvaineid kasutatakse siidi, villa, sulgede, muude valgukiudude ja nailoni värvimiseks (<https://www.jacquardproducts.com/acid-dye>).

Värvimise protsessi läbi viimiseks olid vajalikud järgnevad materjalid: pestud kolmegrammistesse vihtidesse kaalutud lõng, Jacquardi villavärvid, grammikaal, automaatpipett (0,1-1 ml) või samas vahemikus süstal, lusikas, väike kauss värvi segamiseks, purgid lõnga värvimiseks, silikoonmatt poti põhja ja pott.

Kõik villase lõnga värvinäidised on värvitud Raasiku 8/2 lõngaga ning kolmegrammistes kogustes. Selleks, et värvimine õnnestuks oli eelnevalt vajalik lõngade haspeldamine kolmegrammistesse vihtidesse ja need pesta soovitatavalt pehmes (jõe- või vihmavesi) vees, villapesu jaoks mõeldud pesuvahendiga.

Kuna värvitava lõnga kogused on väiksed, siis kasutasin pulbri asemel värvimisel 1% -list värvilahust, mis oli eelnevalt purkidesse valmis tehtud ja markeeritud. Markeerisin värvitavate lõngade retseptid purkidele, et värvilahuste segamisel ei tekiks arusaamatusi. Sarnaselt purkidel olevatele retseptidele markeerisin ka värvitavad lõngavihid (vt joonis 31).

Joonis 31. Markeeritud purgid värvimiseks.



Vastavalt värviresepti järgi väljaarvutatud kogustele lisasin purki vastavad värvilahused, seejärel asetasin purgid potti vesivanni kuumenema (vt joonis 32 ja 33). Lisades värvitootja juhiste kohaselt äädikat, kuumutasin lõngu värvilahuses vastavalt tootja etteantud juhistele.

Joonis 32. Värvimine potis.



Joonis 33. Värvitud lõnganäidised jahtumas.



Nimoodi toimides valmisid kõik seelikute ja -kattete, tasku jaoks tarvilikud värvinäidised (vt joonis 34).

Joonis 34. Valminud seelikute värvinäidised.



Et lõnganäidiseid saaks värvide tuvastamisel ka edaspidi kasutada, sai iga värvinäidis eraldi markeeritud lipiku, millel on kajastatud värvi kontsentratsioon (protsentides) lõnga kaalu kohta ja värvi põhilahuse kogus protsentides (vt joonis 35).

Joonis 35. Markeeritud värvinäidis.



#### 4.4. Seelikutriipude pildid ning koelõngade värvipõhine kuluarvestus

Olles museaalide põhjal selgeks teinud ja kokku pannud iga seelikukanga triipude jaoks vajamineva värvigamma ning juhindudes originaalkangas kasutatud villase lõnga jämedusest tuli otsida näidiste kudumiseks ühekordne villane lõng. Selleks tellisin Aade Lõngad OÜ-st

vajamineva koguse 8/1 naturaalselt valget lõnga. Erandiks osutus Põlva ERM 565:38 kangas, kus tausta- ehk põhjavärviks jooksevad koos nii hallikassinine kui beež. Et kootaval kangal ei tekiks märgatavalt paksemat põhjavärvi triipu tuli leida Raasiku lõngadest peenem lõng. Erinevate lõngatootjate valikute seast osutus sobivaks Limbaži 8/1 valge naturaalne villane lõng. Joonise 36 järgi on lõngade jämeduse erinevus silmaga näha (valge on Raasiku lõng ja värvilised Limbaži lõngad).

Joonis 36. Raasiku ja Limbaži lõngade jämeduse võrdlus.



**Esimeses etapis** arvutasin etteantud tabeli põhjal kanga jaoks vajalike koelõnga värvide lõngakulu, eraldi iga kanga ja värvi kohta. Eelnevalt määrasin kavandatavate nädisseelikute laiuse ja pikkuse. Seelikukanga kudumislaiuseks on arvestatud 1 meeter. Iga nädisseeliku mustrikordade arv on erinev ning sõltub ühe mustrikorra laiusest, seetõttu sai lõime kääritud varuga. Järgnevalt on **lisas 4** välja toodud kõigi 8 seeliku koelõnga arvutuste käik ja värvitavate lõngade kulu. Reaalsel värvimisel said kõik lõngad värvitud väikese lisaarvestusega.

**Teises etapis** tuli tellitud lõngad haspeldada sobivates kaaludes vihtideks. Iga lõngaviht tuli markeerida vastavalt värviretseptile. Peale lõngavihtide pesemist algas nädisseelikute jaoks lõngade värvimine. Erinevalt lõnganäidiste (3 grammi) värvimisel kasutatud purkidest, kasutasin lõngakoguste värvimiseks roostevabast terasest potte.

Kokkuvõttes oli see kõige aeganõudvam protsess, sest kokku tuli värvida 53 erinevat tooni.

Põlva seeliku kangakatke ERM 565:38 järgi värvitud lõngad kuivamas (vt joonis 37).

Joonis 37. Põlva seeliku ERM 565:38 jaoks värvitud lõngad kuivamas.



Peale lõngade värvimist, kuivatamist ja keradesse kerimist järgnes museaalide eeskujul seelikukangaste kudumine telgedel.

## 5. Rahvarõivaseelikute näidisfragmentide teostamine ja eksponeerimine Vana-Võromaa rahvarõivaste nõuandekojas

Selles peatükis tutvustan Vana-Võromaa rahvarõivaste nõuandekoda, selle struktuuri ning selle vajalikkust ja rolli laiemale üldsusele. Teises alapeatükis käsitlen lähemalt, kuidas toimus muuseumikangaste eeskujul triibuseeliku näidiskangaste kudumine rahvarõiva nõuandekojale. Kolmandas ja neljandas alapeatükis kirjeldan valminud seelikukangaste õblemist ning valminud eeskujuseelikute eksponeerimist nõuandekojas.

### 5.1. Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekoja lühiajalugu

Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekoda asutati 2020. aastal ning see tegutseb Võrus, Katariina alle 11 Võromaa Muuseumi ruumides. Nõuandekoja eesmärk on koguda, säilitada ja vahendada teavet Vana-Võromaa rahvarõivaste kohta. Selle tegevus hõlmab järgmisi kihelkondi: Hargla, Kanepi, Karula, Põlva, Räpina, Rõuge, Urvaste ja Vastseliina. Nõuandekoja juures on avatud Vana-Võromaa rahvarõivaid tutvustav püsinäitus ning tööruum, mis paiknevad hoone teisel korrusel. Seal on külastajatel võimalik tutvuda metoodiliste materjalide, näidiste ning muuseumi kogudest välja toodud museaalidega (vt joonised 38 ja 39).

Joonis 38. Nõuandekoja väljapanek.



Joonis 39. Nõuandekoja väljapanek.



Samuti saab ekraanil kuvatava video vahendusel ülevaate Vana-Võromaa kihelkondade rahvarõivaste eripäradest ning rõivastumise etappidest. Näituseruumis on mannekeenidel

eksponeeritud 19. sajandi teise poole Rõuge kihelkonna naise ja mehe pidulikud rahvarõivakomplektid.

Lisaks nõuandekoja koordinaatorile tegutseb igas kihelkonnas rahvarõivaspetsialist, kes tunneb põhjalikult kohalikke eripärasid ning pakub nii lühikonsultatsioone telefoni teel kui ka eelnevalt kokkulepitud aegadel põhjalikumaid kohtumisi.

Nõuandekoja spetsialistid on:

- Carmen Küngas, rahvarõivaste valmistaja. Rõuge, Vastseliina ja Urvaste rahvarõivad.
- Maaja Kalle, TÜ VKA rahvusliku tekstiili eriala vilistlane. Hargla, Karula ja Põlva rahvarõivad.
- Karille Bergmann, rahvarõivaste valmistaja. Urvaste ja Räpina rahvarõivad.
- Õnnela Rohtla, 5. taseme kutsetunnistusega tekstiilkäsitöölaine, rahvarõivaste valmistaja. Põlva rahvarõivad.
- Mirja Ots, Võrumaa Muuseumi peavarahoidja. Võrumaa Muuseumi kogude kasutamine ja tutvustamine.

Tänapäeval kantakse ja valmistatakse traditsioonilisi rahvarõivaid mitmel omavahel seotud põhjusel, mis hõlmavad nii kultuurilist, sotsiaalset kui ka isiklikku tasandit. **Esiteks** on rahvarõivad olulised kultuurilise identiteedi kandjad. Need seovad kandja konkreetse piirkonna, kogukonna ja esivanemate pärandiga. Globaliseerivas maailmas aitab rahvarõivaste kandmine rõhutada kohalikku eripära ning säilitada sidet oma juurtega. **Teiseks** on rahvarõivaste kandmine seotud rahvusliku eneseteadvuse ja pidulikkusega. Neid kasutatakse tähtpäevadel, nagu laulupidudel, rahvakalendri tähtpäevadel ja perekondlikel sündmustel. Sellistes olukordades sümboliseerivad rahvarõivad austust traditsioonide vastu ning annavad sündmustele erilise tähenduse. **Kolmandaks** pakub rahvarõivaste ise valmistamine isiklikku rahulolu ja eneseteostust. Tegemist on aeganõudva ja detailirohke protsessiga, mis võimaldab süveneda käsitöösse ning luua midagi ainulaadset. Valminud rõivas kannab sageli emotsionaalset väärtust ning võib kujuneda perekondlikuks pärandesemeks. **Neljandaks** on rahvarõivastel oluline roll traditsioonide hoidmisel ja edasiandmisel. Nende valmistamine eeldab teadmisi ajaloolistest materjalidest, lõigetest ja tehnikatest, mistõttu toetab see käsitööoskuste säilimist ja arengut. Sageli õpitakse neid oskusi meistritelt või kursustel, mis omakorda tugevdab kogukondlikke sidemeid.

Lisaks on kasvanud huvi autentse ja kestliku tarbimise vastu. Rahvarõivad valmistatakse enamasti looduslikest materjalidest ning kestavad hoolika kasutamise korral põlvkondi, mis on kooskõlas tänapäevaste keskkonnateadlike väärtustega.

Kokkuvõtteks võib öelda, et rahvarõivaste kandmine ja valmistamine ei ole pelgalt mineviku jäljendamine, vaid teadlik valik hoida elujõulisena kultuuripärandit, väljendada identiteeti ning väärtustada käsitööd ka tänapäeva ühiskonnas. Kõiki neid aspekte arvesse võttes on nõuandekojas aja jooksul kujunenud vajadus süstematiseeritud, abistavate ja näitlike materjalide järele, et aidata nõu ja jõuga nii rõivakomplekti ise valmistajaid, käsitöömeistreid kui laulu- ja tantsukollektiive.

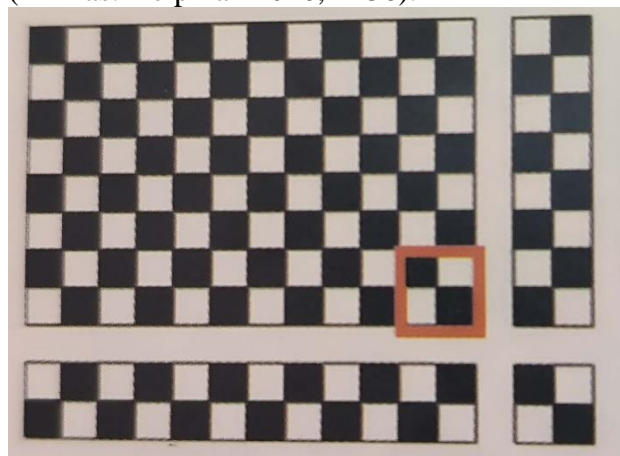
## 5.2. Kanganäidiste kudumine

Valdav enamus Vana-Võromaa kihelkondade seelikukangastest on kootud koeripsis labase rakendusega, hõreda soaga ning koelõng katab lõimelõnga kas täielikult või osaliselt. Erandiks on Karula kihelkonna seelikud ERM 58:2, ERM 58:3 ja ERM 58:9, mis on kootud poolatlass koes.

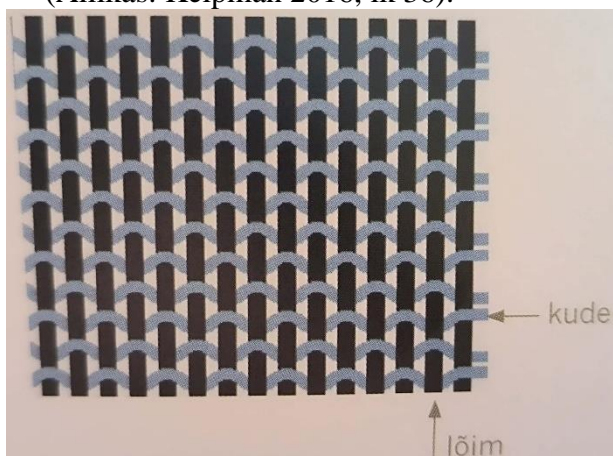
Kõik valimis uuritud triibulised rahvarõivaseelikud ja nende katked ning tasku on poolvillased, kus lõimeks on kasutatud linast ja koeks ühekordset villast lõnga. Enamusel valimis olevatel kangastel kumab lõimelõng vähesel määral koelõngade vahelt välja.

Joonisel 40 ja 41 on näha lõngade ristlemine labases koetehnikas.

Joonis 40. Kanga rakendus: labane.  
(Allikas: Kelpman 2016, lk 36).



Joonis 41. Labase ristlemine.  
(Allikas: Kelpman 2016, lk 36).



Põhjalikumal vaatlusel olevate seelikukangaste koetihedus on väga ebahütlane ja seetõttu on välja toodud keskmine, milleks on 5 lõime sentimeetri kohta. Lõime suunas kõige tihedamalt on kootud Vastseliina seelikukangas ERM 24:18 ja Räpina seelik ERM 2509, kus koetihedus on 7 lõime cm-i kohta. 6 lõime cm-il on Põlva kangakatkel ERM 565:38 ja Räpina seelikul ERM 2634. Räpina triibukangal ERM 2515 ja Põlva seelikul ERM 227:100 on koetihedus 5 lõime cm-il. Kõige hõredama koetihedusega seelikukangad on Rõuge kihelkonnast, kus esemete ERM 509:1945 ja ERM 97:2 koetihedus on vastavalt 4,5 ja 4 lõime sentimeetri kohta.

Võttes eeskujuks muuseumis olevad seelikukangad olen kaheksa näidiskangast kudunud ühtlaselt järgmiste parameetrite alusel:

LÕNG: Raasiku 8/1 ja Limbaži 8/1 valge villane lõng.

LÕIM: Must merseriseeritud puuvillalõng 16/2.

KANGA LAIUS: 70 cm.

KANGATÜKI PIKKUS: keskmiselt 60 cm.

SUGA: 60/1.

LÕIMEDE ARV: 428 lõime.

LÕIME PIKKUS: 8 m.

KUDE: labane.

Muuseumis säilitatud originaalseelikute kangaste lõimena on enamasti kasutatud linast lõnga, mille kasutamine on materjali iseärasusest tulenevalt keerulisem kui puuvillase lõime kasutamine (loevad lõnga kvaliteet, käärimisel on oluline ühtlase pinge hoidmine, kangakudumisruumis ei tohi olla liiga madal õhuniiskus jne). Tänapäeval on väga keeruline leida kaubandusest kõrge kvaliteediga linast lõnga, mis peaks kudumisel lõimena vastu. Praktilistest kaalutlustest lähtudes otsustasin seelikufragmentide kudumisel kasutada puuvillast lõime. Lankava OY merseriseeritud puuvillalõnga (Soomest Lankava Oy) valisin kogenud kudujate soovitusel, kuna see on tugeva keeruga, vastupidav ja hästi käsitletav. Lõimelõngaks eelistasin musta, sest saadaval oli vaid must ja valge ning must kumab tumedal taustal vähem läbi – see leidis kudumisel ka kinnitust.

Soa valikul lähtusin villase lõnga jämedusest põhimõttel, et kogu lõim saaks kaetud ja ei kumaks läbi. Proovisin ka soaga 55/1, kuid sellisel juhul jäi lõimelõng kergelt läbi kumama. Iga kangatüki alustusse ja lõppu kodusin 1 cm pikkuselt linasest koematerjalist riba, mille omakorda kinnitasin veel üleloomispistetega (vt joonis 42). Peale kanga mõlemalt poolt aurutamist ja kuivamist sai alustada seelikufragmentide õblemisega (vt joonis 43).

Joonis 42. Kootud kangafragmendi alguse ja lõpu kinnitamine.



Joonis 43. Valmis kanganäidised.



### 5.3. Kanganäidiste õmblemine seeliku fragmentiks, nende eksponeerimine ja infolehtede koostamine.

Kanganäidised on õmmeldud originaalseeliku fragmendi põhimõttel, et huviline saaks neid katsuda ja lähemalt vaadelda riidepuu peal (vt joonis 44).

Joonis 44. Riidepuu.



Seeliku fragmente õmmeldes lähtusin eksponeerimiseks valitud riidepuude laiuselt. Oluliseks pidasin ka terviklikku visuaalset ühtsust, mille eesmärk oli, et kõik kaheksa seelikufragmenti mõjuksid üldpildis ühtse komplektina, säilitades samal ajal iga seeliku originaalilähedase

õmblustehnoloogia eripärad, sealhulgas voltide sügavuse ning eest voltimata ala. Tegelikult oli võimalik jälgida vaid kolme seeliku õmblustehnoloogiat, seega tuli voltimise osas jälgida antud kihelkonna eripärasid. Üldmulje ühtlustamiseks kujundasin kõigi seelikufragmentide toodi- ja värvilaiused ühesugused.

Olulisust lisab ka see, et kõik kaheksa seelikufragmenti tundusid üldpildis komplektina, kuid siiski iga seelik oleks originaalilähedase õmblustehnoloogiaga arvestades voltide sügavuse ja eest voltimata alaga. Toodi ja värvli laiused on kõigil seelikufragmentidel üldmulje ühtlustamise mõttes sama laiad, ning originaalidel olevaid värvlikinnitusi pole. Eeskujuks olnud originaalseelikute esimese tootja kahele esemele, mistõttu valisin neist ühe praktilise töö eeskujuks.

Esmalt õmblesin seelikufragmentidele linasest kangast toodid valmislaiusega 8 cm. Toodi valmislaiuse juures ei ole jälgitud originaalseelikute tootjate laiust, sest seelikufragmentid ei ole täispikad. Õblemiseks panin seeliku allääres kokku mõlema kanga paremad pooled ja õmblesin servast kuni 1 cm kauguselt läbi. Keerasin toodi seeliku sisepoolele ja palistasin lõdvalt.

Teises etapis tuli küljeõmblused hargnemise eest kindlustada, selleks lõikasin linasest kangast kandid, õmblesin need seelikufragmentide külge ja palistasin (vt joonis 45).

Joonis 45. Küljeõmbluste linase kandiga kindlustamine.



Järgmisena tuli iga seelikufragmenti voltide seadmisel lähtuda originaalesemete mõõtudest. Kuna valimisse kuulusid lisaks seelikutele ka kangafragmentid ja tasku, ei olnud kõigi esemete puhul võimalik lähtuda algsest seelikuvormist. Nende fragmentide voltimisel jälgisin eelkõige mustriühtsust ning kohandasin voltimata ala vastavalt iga kanga visuaalsele tervikule.

Seelikufragmentide volditud ala laiuse määramisel tuli arvestada ka riidepuu laiusega. Valimisse kuulunud esemetest oli kroogitud ainult Eesti Rahva Muuseum kogusse kuuluv Rõuge seelik ERM A 509:1945. Pärast voldide esialgset kinnitamist riidenäppidega traageldasin voldid umbes kümne sentimeetri ulatuses (vt joonis 46).

Joonis 46. Volditud seelikufragmendid.



Värvli laiuse juures tuli arvestada asjaolu, et osa värvlist jääb riidepuu vahele, kuid samas peab välja ulatuv osa jääma loomuliku seeliku moodi välja paistma. Lisaks tuli värvli vahele panna lisapaksus (villase kanga riba), et kindlustada riidepuu vahel püsimine. Värvel on pahemalt poolt palistatud seelikukanga külge. Et tagada seelikufragmentide riidepuu vahel püsimine, on kangas liimitud riidepuu külge. Riidepuud on vastavalt seeliku fragmentidele markeeritud, mis kajastab kihelkonda ja eeskujuks olnud museaali numbrit (vt joonis 47).

Joonis 47. Markeeritud riidepuu koos seelikufragmentidega.



Lisaks originaalseelikute eeskujul valmistatud seelikufragmentide eksponeerimisele on nõuandekojas iga seeliku juurde paigutatud infoleht, mis annab ülevaate originaalseeliku taustast, sealhulgas selle valmistamis- ja kogumiskohast, valmistamise ja kogumise ajast ning esemega seotud legendist. Infolehel on välja toodud illustratsioonid originaalseeliku fragmentidest ja mustrikord koos triipude laiuste ja värvidega. Infolehel leiab ka lõngade värvimiseks vajalikud värvireseptid ning teabe kanga kudumise ja õmblustehniliste lahenduste kohta (**lisa 4**).

Originaalseelikute eeskujul valmistatud seelikufragmentid on planeeritud eksponeerimiseks Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojas stangel (vt joonis 48). Kõigile küllastajatele sellisel viisil avalikult kättesaadav näitlik materjal on abiks nii küllastajale kui nõustajale traditsioonide hoidmisel ja edasiandmisel.

Joonis 48. Nõuandekojas eksponeeritud seelikufragmentid.



## Kokkuvõte

Käesoleva lõputöö „Põlva, Räpina, Rõuge ja Vastseliina kihelkondade rahvarõivaseelikute näidisfragmendid Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekotta“ eesmärk oli anda ülevaade valimisse kuuluvate seelikute valmistamisel kasutatud tehnilistest võtetest, määrata neis kasutatud värvid, värvida lõngad ning valmistada rahvarõivaseelikute näidisfragmendid eksponeerimiseks Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekojas. Töö koosneb uurimuslikust ja praktilisest osast.

Metoodiliselt tugines töö kombineeritud uurimusele, mille aluseks oli Eesti Rahva Muuseumi kogudes leiduvate Põlva, Räpina, Rõuge ja Vastseliina kihelkondade seelikute visuaalne ja tehnoloogiline vaatlus ning nendega seotud dokumentatsiooni uurimine ja analüüs. Rahvarõivatekstiilide kohta on säilinud suhteliselt vähe materjali, kuna tekstiil hävib ajas kiiresti.

Enne sünteetiliste värvide kasutuselevõttu värviti lõngu kohalike ja imporditud taimvärvidega. Kohalike värvitaimede kõrval hakati 19. sajandi teisel poolel järjest enam kasutama välismaalt toodud värvaineid, nagu puupunane, putukapunane ja sinikivi ehk indigo. 1856. aastal avastatud sünteetilised tekstiilvärvid jõudsid Eestisse 1860.–1870. aastatel ning levisid kiiresti peamiselt rändkaupmeeste ja külapoodide vahendusel.

Valimisse kuulunud seelikute õmblustehnoloogilised võtted olid ajastule iseloomulikult üsna sarnased – käsitsi teostatud õmblused, sarnased värvli- ja toodimaterjalid, nõorkinnitusega värvel ning mustirütmilise mittejärgiv voltimissüsteem. Väiksemaid erinevusi esines voltide sügavuses, keerupaela kasutamises ning ees voltimata ala laiuses.

Seelikutriipude värvide määramisel lähtuti muuseumis värvinäidiste kogumist, mille alusel võrreldi originaalsemete toone ning dokumenteeriti vastavad värviretseptid. Mitmekordse võrdlemise ja täpsustamise tulemusel saavutati originaalilähedane värvilahendus.

Praktilise töö tulemusena valmisid Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekoja jaoks originaalilähedased triibuseelikute näidisfragmendid, mille valmistamisel kasutati tänapäevaseid materjale, sünteetilisi tekstiilvärve ja õmblustehnoloogiat. Seelikufragmentide õmblemisel lähtuti eksponeerimiseks valitud riidepuu laiusest ning jälgiti terviklikku visuaalset ühtsust, et kõik kaheksa fragmenti moodustaksid ühtse komplekti. Seetõttu ei lähtunud toodi valmislaiuse määramisel originaalseelikute mõõtudest. Värvli laiuse kujundamisel tuli arvestada asjaoluga, et osa värvlist jääb riidepuu vahele, kuid nähtavale jääv osa peab säilitama loomuliku seeliku ilme.

Uurimistulemuste ja praktilise töö käigus valmisid originaalseelikute fragmendid põhimõttel, et huvilistel oleks võimalik neid nõuandekojas riidepuul eksponeerituna katsuda ja lähemalt vaadelda.

Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekoja jaoks valminud originaalilähedased seelikufragmendid ja nõustamist toetavad infolehed moodustavad väärtusliku teadmiste- ja õppematerjali, mis toetab rahvarõivaste valmistajaid, käsitöömeistreid ning laulu- ja tantsupeokollektiive kohalike rõivatraditsioonide hoidmisel, mõtestamisel ja edasiandmisel.

Käesoleva töö käigus omandatud teadmised ja kogemused loovad eeldused jätkata Vana-Võromaa ülejäänud nelja kihelkonna seelikufragmentide ning neid täiendavate infolehtede koostamist.

## Kasutatud kirjandus

- Eesti Rahva Muuseumi Aastaraamat XXXVIII 1990. Tallinn.
- Kaal, H., Must, M., Ross, E. (2005). *Kuis vanal Võromaal elati*. Kog: Valimik korrespondentide murdetekste VI. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts.
- Kaarma, M & Voolmaa, A. (1981). *Eesti rahvarõivad*. Eesti Raamat.
- Kaarma, M & Voolmaa, A. (2015). *Eesti rahvarõivad. Estonian Folk Costumes*. Teine, parandatud ja täiendatud väljaanne. Eesti Rahva Muuseum.
- Kelpman, M. (2016). *Kangakudumine*. Kirjastus Pegasus.
- Klemola, M. (1986). *Taimedega värvimine*. Tallinn. Valgus
- Manninen, I. (2009, 2017). *Eesti rahvariiete ajalugu*. Eesti Rahva Muuseum.
- Moora, H. (1957). *Eesti rahvarõivaid XIX sajandist ja XX sajandi algult*. Eesti Riiklik kirjastus.
- Piiri, R. (2014). *Vana-Tartumaa rahvarõivad*. Tartu. Eesti Rahva Muuseum.
- Piiri, R. (2018). *Eesti kihelkondade värvid*. Tallinn. Rahva Raamat AS.
- Viires, A. (1990) *Eesti rahvarõivaste uurimise tulemusi ja probleeme*. Akadeemia 6: 1260–1270.
- Voolmaa, A. (1971) *Eesti rahvarõivaseelikud*. Etnograafiamuuseumi aastaraamat 25. Valgus.
- Voolmaa, A. (1971). *Eesti rahvariideseelikud. Etnograafiamuuseumi aastaraamat XXV*. Kirjastus Valgus
- Voolmaa, A. (1971). *Eesti rahvarõivaseelikud*. Etnograafiamuuseumi Aastaraamat 25. Tallinn. Valgus.
- Vunder, E. (1998). *Rahvakunst. – Eesti rahvakultuur*. Tallinn.

## Digitaalsed andmebaasid

- Ajaloolise Võrumaa (Kreis Werro) lühitutvustus. <http://www.mois.ee/voru/>
- Eesti keele seletav sõnaraamat = EKSS (2009). Eesti keele seletav sõnaraamat. <https://www.eki.ee/dict/ekss/>
- Eesti muuseumite infosüsteem MuIS. [www.muis.ee](http://www.muis.ee)
- Jacquardi värvide tootja. <https://www.jacquardproducts.com/company>
- Liis Luhamaa blogi. [loodusvarvid.blogspot.com/search/label/V%C3%A4rvimine](http://loodusvarvid.blogspot.com/search/label/V%C3%A4rvimine) (vaadatud 12.04.2026)
- Merseriseeritud lõime tootja. [www.lankava.fi](http://www.lankava.fi)

Võru Instituut, Vana-Võromaa- väeline kotus.

[Vana-Võromaa - Võru Instituut \(wi.ee\)](http://wi.ee)

Võru Instituut. Vana-Võromaa kaart.

[https://wi.ee/wp-content/uploads/2019/01/Vana\\_Voromaa\\_k kaart\\_2019.jpg](https://wi.ee/wp-content/uploads/2019/01/Vana_Voromaa_k kaart_2019.jpg)

Võru Instituut. Võru kodulugu. Vana-Võromaa rahvarõivastest. Piiri.R 2004. [https://wi.ee/wp-content/uploads/2022/01/Rahvaroivastest\\_Voromaal\\_Reet\\_Piiri\\_2004.pdf](https://wi.ee/wp-content/uploads/2022/01/Rahvaroivastest_Voromaal_Reet_Piiri_2004.pdf)

Võrumaa ajaloo lühiülevaade, Kirjeldus-Võrumaa mõiste.

<https://www.vorumaa.eu/viiteid/vorumaa/>

### **Esemelised allikad**

Põlva: ERM 227:100, ERM 565:38.

Rõuge ERM 97:2, ERM 509:1945.









Räpina: ERM A 2634, ERM A 2509, ERM A 2515.

Vastseliina: ERM 24:18.









### **Arhiiviallikad**

ERM EA 59. H. Keem 1939. Käsikirjaline arhiivimaterjal Mõniste ja Saru vallast. Rahvarõivad: 124-150.

Lisa 1. Originaalseelikute tehnoloogia

KIHELKOND SEELIK/ KATKE/ TASKU	FOTO	KOGU NR:	RAKENDUS	LÕIME TIHEDUS cm-il	KOETIHEDUS	KOEMATERJAL	LÕIMEMATERJAL	MÄRKUSED
<b>RÄPINA</b>								
seelik		ERM 2634	labane/koerips	kontrollimata	lõim kumab kergelt läbi	ühekordne villane	kontrollimata	püsinäitusel
seelik		ERM 2509	labane/koerips	7 lõime	lõim kumab kergelt läbi	ühekordne villane	ühekordne linane	
seeeliku- kupong		ERM A 2515	labane/koerips	5 lõime	lõim kumab kergelt läbi	ühekordne villane	kahekordne linane	
<b>VASTSELIINA</b>								
seelik, kangas		ERM A 24:18	labane/koerips	7 lõime	lõim kumab kergelt läbi	ühekordne villane	kahekordne linane	
<b>PÕLVA</b>								
seelik		ERM A 227:100	labane/koerips	5 lõime	kude katab lõime täielikult	ühekordne villane	ühekordne linane	
seeliku katke		ERM A 565:38	labane/koerips	7 lõime	kude katab lõime täielikult	ühekordne villane	kahekordne linane	
<b>RÕUGE</b>								
seelik		ERM A 509:1945	labane/koerips	5 lõime	lõim kumab kergelt läbi	ühekordne villane	ühekordne linane	
tasku		ERM A 97:2	labane/koerips	7 lõime	kude katab lõime täielikult	ühekordne villane	kahekordne linane	



KIHELKOND SEELIK/ KATKE/ TASKU	FOTO	KOGU NR:	KÜLGEDE ÜHENDUS- ÕMBLUS	ALLSERVA TOODI MATERJAL	TOODI LAIUS	TOODI KINNITA- MINE	KAUNISTA- VAD DETAILID	MÄRKUSED
<b>RÄPINA</b>								
seelik		ERM 2634	kontrollimata	linane	kontrollimata	palistatud	allääres roheline keerupael	püsinäitusel
seelik		ERM 2509	puudub	linane	3,5	palistatud	22 cm kaugusel alaäärest on 1,8 cm sügavune ristvold	
seeeliku- kupong		ERM 2515	puudub	puudub	toot puudub	puudub	puuduvad	
<b>VASTSELIINA</b>								
seelik, kangas		ERM 24:18	puudub	puudub	toot puudub	puudub	puudub	
<b>PÕLVA</b>								
seelik		ERM 227:100	käsitsi palistatud	paksem linane kangas	7	palistatud	puuduvad	
seeliku katke		ERM 565:38	puudub	puudub	toot puudub	puudub	puuduvad	
<b>RÕUGE</b>								
seelik		ERM 509:1945	masinal õmmeldud	puudub	toot puudub	puudub	puuduvad	
tasku		ERM 97:2	puudub	-	-	-	-	

### Lisa 3. Seelikute järgi kootud kangatükkide koelõnga kulu arvestuse tabelid

#### Räpina seeliku ERM 2634 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

mustrikorra laius 16,4 cm



#### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,656
83		332	217,792

grammid

#### VÄRVIDE KAUPA LÕNGAKULURVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustrikordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,164	54,448	punane	0,048	15,936	4	63,744
		sinakashall	0,034	11,288		45,152
		lilla	0,034	11,288		45,152
		roheline	0,01	3,32		13,28
		pruun	0,022	7,304		29,216
		villane naturaalne valge	0,016	5,312		21,248
				0		0
				0		0
				0		0
				0		0
			0,164	54,448		217,792

## Räpina seeliku ERM 2509 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

mustrikorra laius 12,9 cm



### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,774
83		332	256,968

grammid

### KAUPA LÕNGAKULU ARVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustri-kordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,129	42,828	Punane	0,059	19,588	6	117,528
		Pruuniks pleekinud punane	0,018	5,976		35,856
		Roheline	0,008	2,656		15,936
		Kollane	0,004	1,328		7,968
		Tumesinine	0,008	2,656		15,936
		Helesinine	0,006	1,992		11,952
		Lilla	0,014	4,648		27,888
		Lambapruun	0,007	2,324		13,944
		valge	0,005	1,66		9,96
				0		0
			0,129	42,828		256,968

## Räpina seelikukupongi ERM 2515 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

Mustrikorra laius 8 cm



### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,8
83		332	265,6

grammid

### VÄRVIDE KAUPA LÕNGAKULU ARVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustrikordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,08	26,56	punane	0,034	11,288	10	112,88
		tumepruun	0,01	3,32		33,2
		fuksiin (tumelilla)	0,006	1,992		19,92
		helelilla	0,008	2,656		26,56
		kollane	0,006	1,992		19,92
		roheline	0,006	1,992		19,92
		hallikassinin	0,004	1,328		13,28
		tumesinine	0,004	1,328		13,28
		valge	0,002	0,664		6,64
			0	0		0
			0,08	26,56		265,6

## Vastseliina kangakatke ERM 24:18 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

mustrikorra laius 10,7 cm



### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,749
83		332	248,668

grammid

### VÄRVIDE KAUPA LÕNGAKULU ARVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustri-kordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,107	35,524	Punakasilla	0,04	13,28	7	92,96
		Lambapruun	0,004	1,328		9,296
		Roheline	0,02	6,64		46,48
		Fuksiin	0,018	5,976		41,832
		Lõheroosa	0,012	3,984		27,888
		Sinine	0,01	3,32		23,24
		Helelilla	0,003	0,996		6,972
				0		0
				0		0
				0		0
			0,107	35,524		248,668

## Põlva seeliku ERM 227:100 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

Seelikus 2 põhjapunast (tumedam ja heledam). Ilmselt saanud mingil ajal üks punane otsa ja värvitud juurde aga sai heledam. Tumedamat punast seelikus 2,02 m. Heledamat punast 0,62 cm.

Valmis kanganaidises kasutatud tumedamat punast.

mustrikorra laius 6,3 cm



### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,756
83		332	250,992

grammid

### VÄRVIDE KAUPA LÕNGAKULU ARVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustrikordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,063	20,916	Põhjapunane, heledam või tumedam	0,021	6,972	12	83,664
		Erkpunane	0,008	2,656		31,872
		Punakaslilla	0,006	1,992		23,904
		Roheline	0,006	1,992		23,904
		Tumesinine	0,008	2,656		31,872
		Elektrisinine	0,01	3,32		39,84
		Valge	0,004	1,328		15,936
				0		0
				0		0
				0		0
			0,063	20,916		250,992

## Põlva kangakatke ERM 565:38 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

mustrikorra laius 9,4 cm



### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,752
83		332	249,664

grammid

### VÄRVIDE KAUPA LÕNGAKULU ARVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustrikordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,094	31,208	Hallikassinine+ beež	0,036	11,952	8	95,616x 2
		Punane	0,018	5,976		47,808
		Fuksiin	0,014	4,648		37,184
		Rodamiin	0,003	0,996		7,968
		Roheline	0,008	2,656		21,248
		Sinakasilla	0,003	0,996		7,968
		Hele tuhmilla	0,006	1,992		15,936
		Tuhm roosa	0,006	1,992		15,936
				0		0
				0		0
			0,094	31,208		249,664

## Rõuge seeliku ERM 509:1945 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

mustrikorra laius 8,8 cm



### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,704
83		332	233,728

grammid

### VÄRVIDE KAUPA LÕNGAKULU ARVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustrikordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,088	29,216	Pruunikaspunane	0,028	9,296	8	74,368
		Tumesinine	0,019	6,308		50,464
		Helesinine	0,014	4,648		37,184
		Roheline	0,018	5,976		47,808
		Kollane	0,003	0,996		7,968
		Valge	0,006	1,992		15,936
				0		0
				0		0
				0		0
				0		0
			0,088	29,216		233,728

## Rõuge tasku ERM 97:2 järgi kootud kangatüki koelõnga kulu arvestus

mustrikorra laius 6,6 cm



### KANGA KOELÕNGA KOGUS KOKKU

laius	laius		pikkus
cm	cm	g 1m2	m
	100	400	0,726
83		332	241,032

grammid

### VÄRVIDE KAUPA LÕNGAKULU ARVUTAMINE

mustrikorra laius	mustrikord kulu	värv	laius	kulu	mustrikordade arv	värvi kulu kokku
m	g		m	g		g
0,066	21,912	sinine	0,006	1,992	11	21,912
		pruun	0,01	3,32		36,52
		kollane	0,015	4,98		54,78
		tume virsik	0,005	1,66		18,26
		tumedam lambahall ( vt. Rajavillane)	0,03	9,96		109,56
				0		0
				0		0
				0		0
				0		0
				0		0
			0,066	21,912		241,032

## Lisa 4. Seelikute infolehed

### Räpina kihelkonna seelik ERM a 2634

Lisanimi: undruk

LEGEND: Räpina kihelkonna Sühavavva külas koetud. Ostetud säälsamast 3 rubla eest.

VALMISTAMISE JA KOGUMISE KOHT: Sühavavva küla Räpina kih.

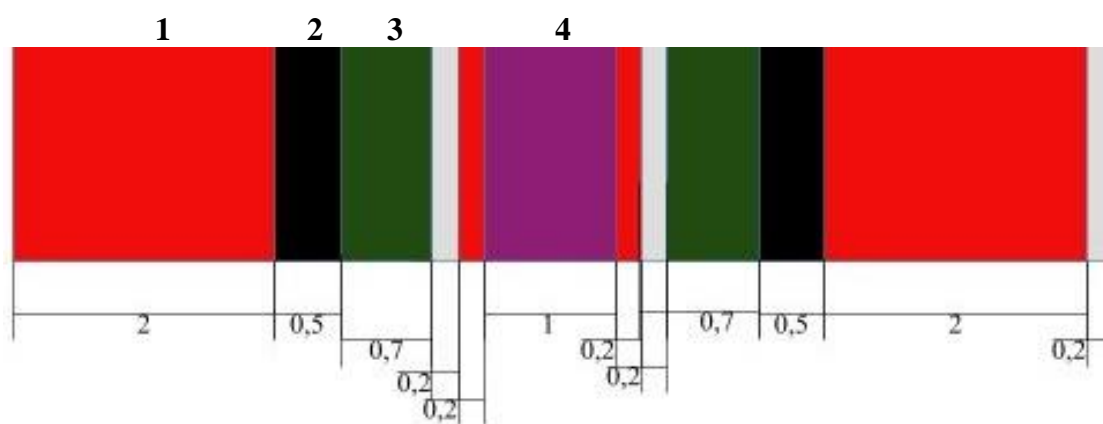
VALMISTAMISE AEG: enne 1911 aastat

KOGUMISE AEG: 1911

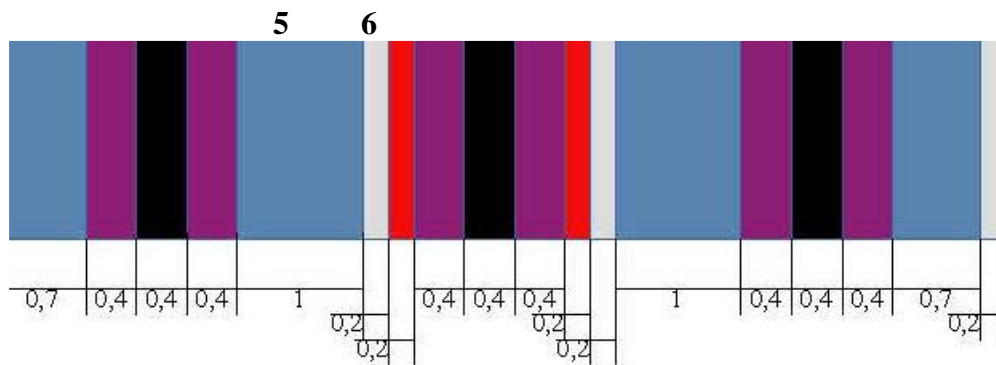
Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku mustrikord sentimeetrites:



Jätkub



VÄRVIDE RETSEPTID:

Nr	Värvitoon	Värviresept
1	Punane	K= 1,6 % J619- 70% J602- 30%
2	Pruun	K= 3,0 % J635- 87% J639- 10% J609- 3%
3	Roheline	K= 2,5 % J636- 50% J623- 40% J635- 10%
4	Lilla	K= 1,0 % J619- 50% J623- 30% J620- 20%
5	Sinakashall	K= 0,3 % J623- 60% J639- 30% J635- 10%
6	Valge	Naturaalne lambavalge

RAKENDUS: labane, koerips

KANGA TIHEDUS: Püsinäitusel, kontrollimata

KOETIHEDUS: Püsinäitusel, kontrollimata

KOEMATERJAL: ühekordne villane lõng

LÕIMEMATERJAL: Püsinäitusel, kontrollimata

### ÕMBLUSTEHNILINE INFO

SEELIKU PIKKUS: 87 cm

SEELIKU ALLÄÄRE LAIUS: 124 cm

VÖÖ ÜMBERMÕÖT: Püsinäitusel, kontrollimata

VÄRVLI MATERJAL: linane

VÄRVLI LAIUS: 1,3 cm

VÄRVLI KINNITUSVIIS: nõrkinnitus

VOLTIMISE SÜSTEEM: süsteemitu

EEST VOLTIMATA ALA: puudub

VOLTIDE SÜGAVUS: 1,7 cm

LÕHANDIK: lõhandiku juures voltimata ala 28,5 cm, volte järgi antud (vt joonis 1)



Joonis 1. Voltimata ala lõhandiku juures (<https://www.muis.ee/museaalview/513842>)

KÜLGEDE ÜHENDUSÕMBLUS: Püsinäitusel, kontrollimata

ALLSERVA TOODI MATERJAL: linane

TOODI LAIUS: Püsinäitusel, kontrollimata

TOODI KINNITAMINE: palistatud

KAUNISTAVAD DETAILID: allääres roheline keerupael (vt joonis 2)



Joonis 2. Allääre kaunistus pahemalt poolt ( <https://www.muis.ee/museaalview/513842>)

## Räpina kihelkonna seelik ERM A 2509

Lisanimi: undruk

LEGEND: Undruk tehtud Räpina khk. Oudova kr. Kasakova k. Ostetud säälsamast. 40 aastat vana. Teinud Ane Kehrik. Korjatud 1911 a.

VALMISTAMISE JA KOGUMISE KOHT: Räpina kihelkond, Ondova asula, Kasakova küla

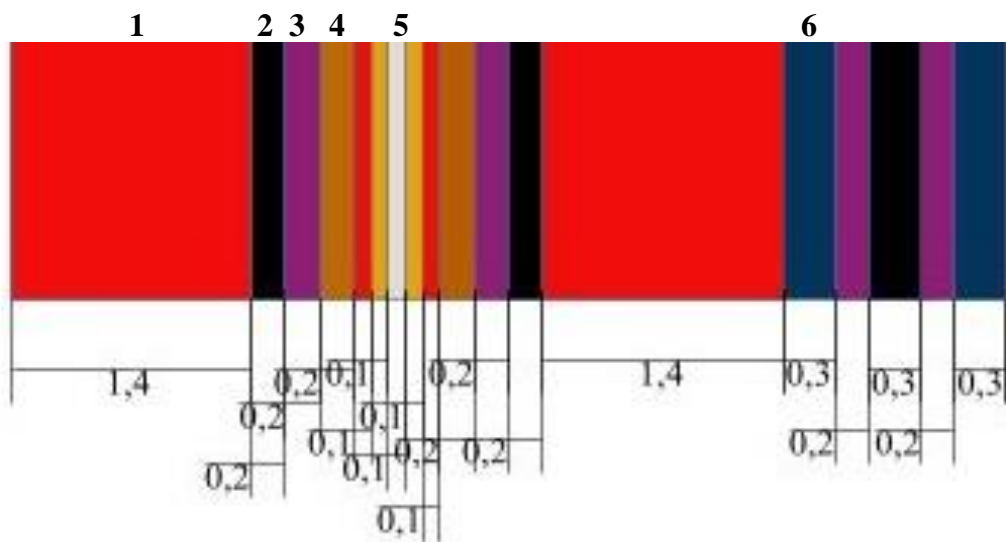
VALMISTAMISE AEG: umbes 1871

KOGUMISE AEG: 1911

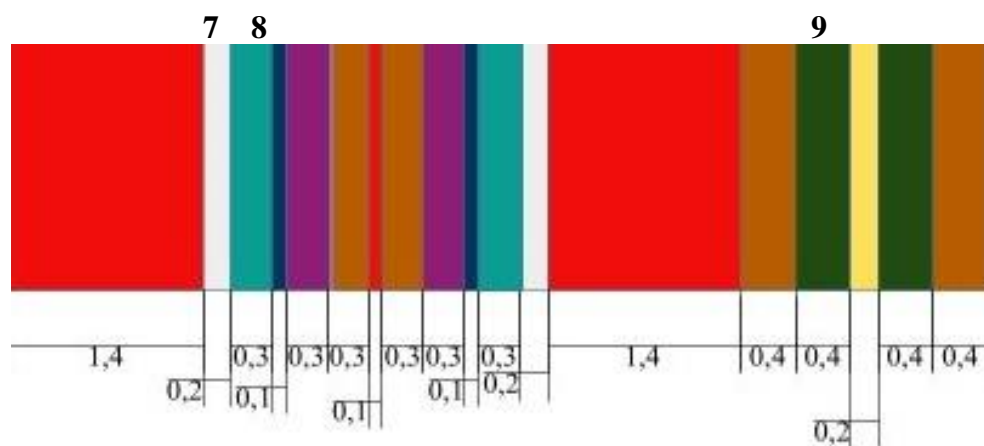
Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku mustrikord sentimeetrites:



Jätkub



VÄRVIDE RETSEPTID:

Nr	Värvitoon	Värviresept
1	Punane	K= 1,6 % J619- 70% J602- 30%
2	Lambapruun	K= 2,7 % J635- 88% J639- 10% J609- 2%
3	Lilla	K= 1,4 % J619- 75% J623- 15% J639- 10%
4	Pruuniks pleekinud punane	K= 0,8 % J635- 75% J609- 25%
5	Kollane	K= 0,4 % J636- 70% J635- 30%
6	Tumesinine	K= 1,0%

		J623- 70% J639- 30%
<b>7</b>	Valge	Naturaalne lambavalge
<b>8</b>	Helesinine	K= 0,2 % J624- 60% J623- 20% J639- 20%
<b>9</b>	Roheline	K= 1,7 % J636- 40% J635- 30% J623- 30%

RAKENDUS: labane, koerips

KANGA TIHEDUS: 7 lõime cm-il

KOETIHEDUS: Lõim paistab vähesel määral läbi (helesinisel triibul)

KOEMATERJAL: ühekordne villane lõng

LÕIMEMATERJAL: ühekordne linane

### ÕMBLUSTEHNILINE INFO

SEELIKU PIKKUS: 91 cm

SEELIKU ALLÄÄRE LAIUS: 116 cm

VÖÖ ÜMBERMÕÖT: 43 cm

VÄRVLI PIKKUS: 63 cm, võib arvata, et osa seelikust on ära lõigatud (värvli järgi u 20 cm)

VÄRVLI MATERJAL: linane kangas

VÄRVLI LAIUS: 2 cm

VÄRVLI KINNITUSVIIS: aasaga nõrkinnitus

VOLTIMISE SÜSTEEM: mustrirütmita

EEST VOLTIMATA ALA: puudub

VOLTIDE SÜGAVUS: 1-4 cm . Voldid tihedalt kaetud

LÕHANDIK: küljeõmblus puudub

**KÜLGEDE ÜHENDUSÕMBLUS:** üks serv narmendab, teine serv on 1 cm ulatuses tagasi keeratud ja üleloomispistega üle tehtud. Ühendusõmblus puudub

**ALLSERVA TOODI MATERJAL:** linane kangas

**TOODI LAIUS:** 3,5 cm

**TOODI KINNITAMINE:** 0,2 cm ulatuses alumine serv tagasi keeratud, siis toot palistatud, ülemine serv õmmeldud peitpistetega ja üle tehtud traagelpistega

**KAUNISTAVAD DETAILID:** 22 cm kaugusel aläärest on 1,8 cm sügavune ristvolt. Kinnitatud käsitsi traagelpistetega (vt joonis 1).



Joonis 1. Kaunistav ristvolt.

## Räpina kihelkonna seeliku kangas ERM A 2515

LEGEND: Undruk tehtud Räpina khk. Sooharra k. Hurmi t. Ostetud säälsamast. 70 aastat vana.

Teinud Liiso Matson. Korjatud 1911 a.

VALMISTAMISE JA KOGUMISE KOHT: Räpina kihelkond, Sooharra küla, Hurmi talu

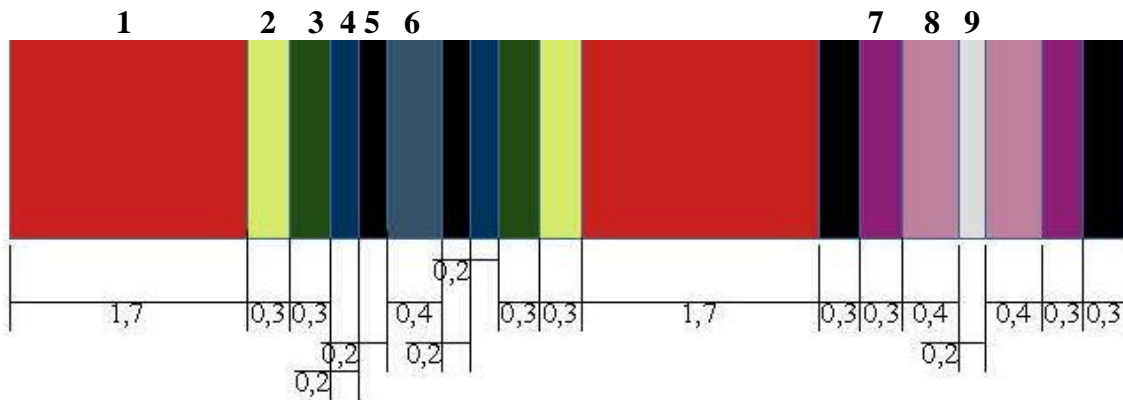
VALMISTAMISE AEG: ligikaudu 1841

KOGUMISE AEG: 1911

Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku mustrikord sentimeetrites:



VÄRVIDE RETSEPTID:

Nr	Värvitoon	Värviresept
1	Põhjapunane	K= 2,0 % J619- 70% J602- 30%
2	Kollane	K= 0,5 % J635- 50% J636- 40% J602- 10%
3	Roheline	K= 2,0 % J636- 50% J623- 30% J635- 20%
4	Tumesinine	K= 2,5 % J623- 70% J639- 30%
5	Tumepruun	K= 3,5 % J635- 70% J639- 20% J623- 10%
6	Hallikassinine	K= 0,3 % J623- 60% J635- 25% J639- 15%
7	Fuksiin	K= 1,5 % J619- 50% J620- 30% J614- 20%
8	Helelilla	K= 0,5 %

		J619- 50% J620- 20% J614- 30%
<b>9</b>	Valge	Naturaalne lambavalge

RAKENDUS: labane, koerips

KANGA TIHEDUS: 5 lõime cm-il

KOETIHEDUS: lõim kumab kergelt läbi

KOEMATERJAL: ühekordne villane lõng

LÕIMEMATERJAL: Vahelduvad linasevärvi ja sinakat tooni kahekordsed linased lõimed

### **ÕMBLUSTEHNILINE INFO**

SEELIKUKUPONGI PIKKUS: 285 cm

SEELIKUKUPONGI LAIUS: 101 cm

## Vastseliina kihelkonna seeliku kanga katke ERM A 24:18

LEGEND PEARAAMATUST: Undrukuriide proov, segavillane, punane põhivärv siniste ja kollaste püstitriipudega. Vanus 70 a. Kinkis Miili Herm Vastseliina khk ja vald. Hermanni küla.

VALMISTAMISE JA KOGUMISE KOHT: Vastseliina kihelkond, Hermani küla

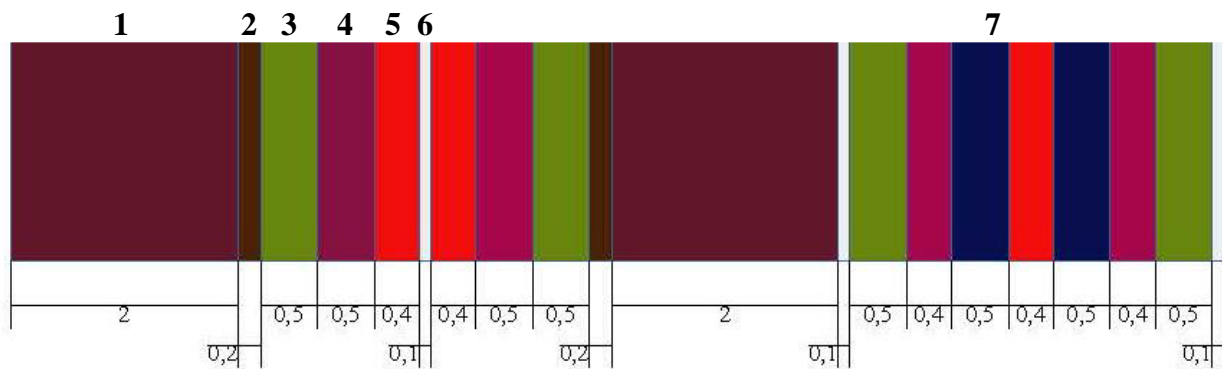
VALMISTAMISE AEG: 1850 aasta

KOGUMISE AEG: 1920

Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku kanga mustrikord sentimeetrites:



VÄRVIDE RETSEPTID:

Nr	Värvitoon	Värviresept
1	Punakaslilla	K= 1,2 % J619- 60% J609- 20% J639- 20%
2	Pruun	K= 3,0 % J635- 80% J639- 20%
3	Heleroheline	K= 0,3 % J636- 35% J635- 35% J623- 30%
4	Fuksiin	K= 1,5 % J619- 50% J620- 30% J614- 20%
5	Lõheroosa	K= 0,5 % J609- 80% J639- 20%
6	Valge	Naturaalne lambavalge
7	Sinine	K= 1,4 % J623- 65% J639- 35%

RAKENDUS: labane, koerips

KANGA TIHEDUS: 7 lõime cm-il

KOETIHEDUS: Lõim kumab kergelt läbi

KOEMATERJAL: ühekordne villane lõng

LÕIMEMATERJAL: kahekordne linane

KANGAKATKE PIKITRIIBU LAIUS: 27 cm

KANGAKATKE RISTITRIIBU LAIUS: 30 cm

## Põlva kihelkonna seelik ERM A 227:100

### LEGEND:

"Undruk on triibuline. Triibud on: pruunid, valged, rohelised, tumesinised, helesinised, violett ja valged. Et ma kusagilt ühtki undrukut ei saanud pidin selle võtma, vaatamata soolase hinna pääle. Värvid on vististi kõik metsa värvidega värvitud, väljaarvatud sinised, mis sinekiviga värvitud. Niisugused undrukud olla kuni 1870 aastateni tarvitusel olnud. Kanti neid talvel külaskäimiseks, kirikus pulmas ja igal pool. Töö juures tarvitatud alati paklasest lõngast triibulisi undrukuid (so talvel), kuid ka vananenud villased undrukud peeti töö juures lõplikult ära. Vanemad naised kandsid neid ka suvel, kuna nooremate suveriideks "pallapool" olnud."

VALMISTAMISE JA KOGUMISE KOHT: Põlva kihelkond, Vana-Koiola vald

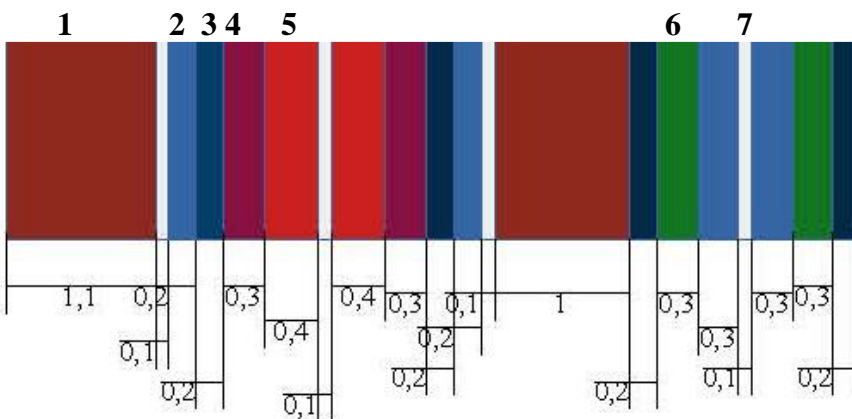
VALMISTAMISE AEG : umbes 1865

KOGUMISE AEG: 1920

Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku mustrikord sentimeetrites:



VÄRVIDE RETSEPTID:

Nr	Värvitoon	Värviresept
1	Pruunikaspunane	K= 2,0 % J635- 50% J609- 25% J619- 25%
2	Elektrisinine	K= 0,5 % J624- 60% J623- 20% J639- 20%
3	Tumesinine	K= 2,5 % J623- 75% J639- 20% J619- 5%
4	Lilla	K= 2,5 % J619- 40% J620- 40% J614- 20%
5	Erepunane	K= 2,0 % J619- 70% J602- 30%
6	Roheline	K= 2,5 % J636- 50% J523- 40% J635-10%
7	Valge	Naturaalne lambavalge

**RAKENDUS:** labane, koerips

**KANGA TIHEDUS:** 5 lõime cm-il

**KOETIHEDUS:** Kude katab lõime täielikult

**KOEMATERJAL:** ühekordne villane lõng

**LÕIMEMATERJAL:** kolmekordne linane

### **ÕMBLUSTEHNILINE INFO**

**SEELIKU PIKKUS:** 90 cm

**SEELIKU ALLÄÄRE LAIUS:** 264 cm

**VÖÖ ÜMBERMÕÕT:** 78 cm

**VÄRVLI MATERJAL:** kirju mustriuga tumebeež flanell

**VÄRVLI LAIUS:** 1,5 cm

**VÄRVLI KINNITUSVIIS:** läbi aasa nõorkinnitus (vt joonis 1).



Joonis 1. Läbi aasa nõorkinnitus, vahelduva mustrirütmiga.

**VOLTIMISE SÜSTEEM:** vahelduva mustrirütmiga (Joonis 1)

**EEST VOLTIMATA ALA:** 8,5 cm

**VOLTIDE SÜGAVUS:** voldid asetsevad tihedalt üksteise peal sügavusega 1,5-3 cm

**KINNISE PIKKUS:** 20 cm

**KÜLGEDE ÜHENDUSÕMBLUS:** käsitsi õmmeldud linase niidiga, mõlemad lõigatud kangaservad 1 cm ulatuses lahku keeratud ja üleloomispistega üle tehtud

**ALLSERVA TOODI MATERJAL:** paksem linane kangas

**TOODI LAIUS:** 7 cm

ALLÄÄRE KINNITAMINE: toodi alläär palistatud, toodi ülemine serv läbi tepitud ja seejärel kinnitatud peitpistetega. Toodi ühendusõmblused käsitsi kokku õmmeldud (vt joonis 2).



Joonis.2 Allääre kinnitus

KAUNISTAVAD DETAILID: puuduvad

## Põlva kihelkonna seeliku kanga katke ERM A 565:38

LEGEND: "Seelikuriide tükk pärineb vanaema Mai Villalt, kes elas samas külas Kuresse talus."  
Muuseumile kinkis eseme Emilie Nari (sünd 1875) Põlva khk. Võru vald, Navi küla, Armuse talu.

Seelikuriide tükk pärineb vanaemalt Mai Villalt, kes elas sama küla Kuresse talus.

AJALOOLINE ASUKOHT: Põlva kihelkond, Võru vald, Navi küla, Armuse talu

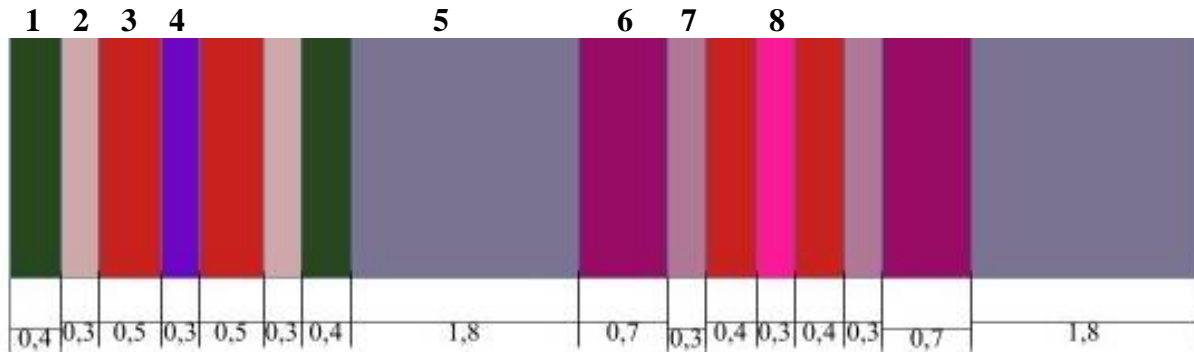
DATEERING: puudub. Vaata legendist

Muuseumi saadud 1960 a

Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku mustrikord sentimeetrites



VÄRVIDE RETSEPTID:

Nr	Värvitoon	Värviresept
1	Roheline	K= 1,0 % J635- 50% J639- 30% J602- 20%
2	Tuhm roosa	K= 0,2 % J635- 70% J609- 20% J639- 10%
3	Punane	K= 2,0 % J609- 70% J635- 30%
4	Sinakaslilla	K= 1,0 % J623- 60% J619- 40%
5	Beež  Hallikassinine  NB! Kudumisel jooksevad koos nii beež kui hallikassinine	K= 0,15 % J635- 70% J639- 30%  K= 0,4 % J624- 45% J619- 30% J639- 25%
6	Fuksiin	K= 1,5 % J619- 50% J614- 30% J620- 20%
7	Hele tuhmlilla	K= 0,5 % J609- 55% J623- 45%

<b>8</b>	Rodamiin	K= 1,0 % J619- 60% J620- 30% J635- 10%
----------	----------	---

KATKE MÕÕDUD: piki triipu 7,5 ja risttriipu 10 cm

RAKENDUS: labane, koerips

KANGA TIHEDUS: 7 lõime cm-il

KOETIHEDUS: kude katab lõime täielikult

KOEMATERJAL: ühekordne villane lõng

LÕIMEMATERJAL: kahekordne tugeva keeruga sinakashall linane

## Rõuge kihelkonna seelik ERM A 509:1945

Lisanimi: undruk

### LEGEND:

Undruk on looduse värvdest madarapunane, potisiinine, karikakra kollane. Ülikondi terves koosseisus kanti veel 75 a tagasi [1925. aastal] üldiselt Rõuge kihelkonnas, peale selle kandsivad üksikute osadena. Kõige enim kadus punane müts, siis pealmine särk (vammus) ja pihtsärk (kampson). 25 aasta eest kandsivad vanemad naised triibulisi undrukuid, ka metsavärvides leidis mõnigi, nüüd ei ole neid enam. Jätkuga amed kannavad vanad eided praegugi, kuid puudub lai krae ja punased triibud varrukatel. Kogumise ajal 1925.a. oli seelik 80 a. vana. Ese muuseumile saadud E. Rebaselt.

Üks algne mustrikord pearaamatu järgi (värvide järjekord triibustikus ebasümmeetriline):

1,4 sm punakaspruuni (põhitriip)

0,5 sm rohelist

0,5 sm tumesinist

0,5 sm hele-hallikassinist

0,2 sm valget

0,5 sm tumesinist

0,5 sm hele-hallikassinist

0,2 sm valget

0,5 sm tumesinist

b 0,5 sm rohelist

(värvide järjekord triibustikus ebasümmeetriline)

1,4 sm punakaspruuni

c 0,2 sm valget

0,3 sm kollast

0,8 sm rohelist

0,4 sm tumesinist

a´ 0,4 sm hele-hallikassinist

1,4 sm punakaspruuni triip

VALMISTAMISE JA KOGUMISE KOHT: Rõuge kihelkond, Haanja vald; Nogo küla,  
Rebase talu

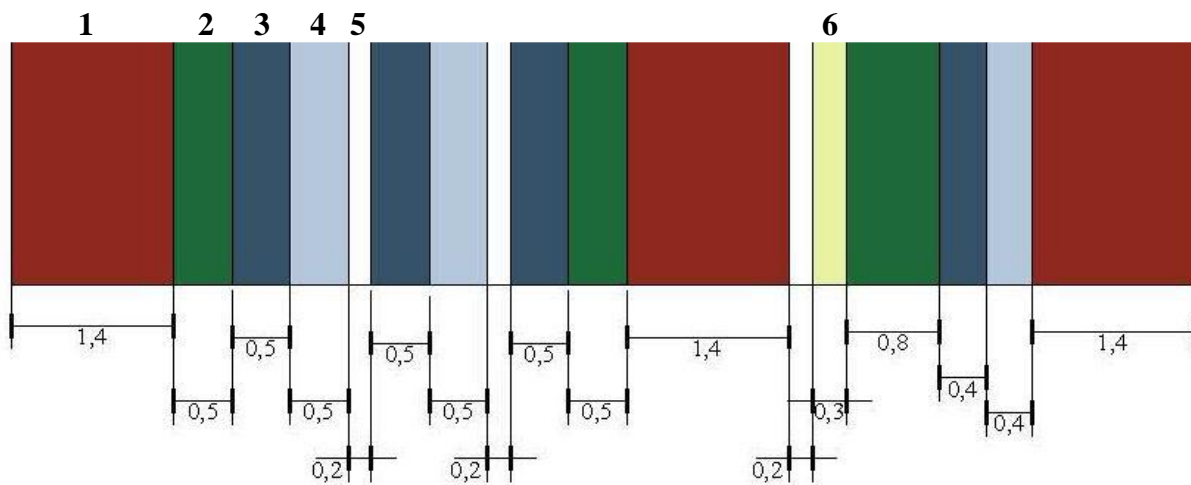
VALMISTAMISE AEG: ligikaudu 1845

KOGUMISE AEG: 1925

Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku mustrikord sentimeetrites:



**VÄRVIDE RETSEPTID:**

<b>Nr</b>	<b>Värvitoon</b>	<b>Värviresept</b>
<b>1</b>	Punakaspruun	K= 1,6 % J635- 70% J619- 15% J609- 15%
<b>2</b>	Roheline	K= 0,9 % J635- 60% J623- 30% J636- 10%
<b>3</b>	Tumesinine	K= 1,7 % J623- 68% J639- 30% J619- 2%
<b>4</b>	Hele-hallikassinine	K= 0,2 % J635- 45% J623- 45% J639- 10%
<b>5</b>	Valge	Naturaalne lambavalge
<b>6</b>	Kollane	K= 0,4 % J636- 60% J635- 40%

**RAKENDUS:** labane, koerips

**KANGA TIHEDUS:** 5 lõime cm-il,

**KOETIHEDUS:** Lõim kumab kergelt läbi

**KOEMATERJAL:** ühekordne villane lõng

**LÕIMEMATERJAL:** kahekordne linane

## ÕMBLUSTEHNILINE INFO

SEELIKU PIKKUS: 91 cm

SEELIKU ALLÄÄRE LAIUS: 180 cm

VÖÖ ÜBERMÕÕT: 82 cm

VÄRVLI MATERJAL: tihedam beež puuvillane

VÄRVLI LAIUS: 2,5 cm

VÄRVLI KINNITUSVIIS: nõrkinnitus

VOLTIMISE SÜSTEEM: ebahühtlaselt kroogitud (vt joonis 1).



Joonis.1 Seeliku krookimine ja koendservaga alumine äär.

EEST VOLTIMATA ALA: puudub

VOLTIDE SÜGAVUS: puudub

LÕHANDIKU PIKKUS: 23 cm

KÜLGEDE ÜHENDUSÕMBLUS: masinal õmmeldud, küljeõmblus ühele poole kallutatud ja siis masinaga 1 cm kauguselt üle lastud

ALLSERVA TOODI MATERJAL: toot puudub

TOODI LAIUS: toot puudub

ALLÄÄRE KINNITAMINE: allääre serv tagasi keeratud 2 cm ulatuses ja õmmeldud õmblusmasinal ilma tagasi keeramata. Koendäär paistab (Joonis.1)

KAUNISTAVAD DETAILID: puuduvad

## Rõuge kihelkonna tasku ERM A 97:2

### LEGEND PEARAAMATUST:

Naisterahva tasku, hallist segavillast, kollaste, siniste, pruunide püstjoontega, 20x29 cm.

Vöökesega vööle köidetav, vanus üle 100 a. Alumine külg paklane. Kinkinud talupidaja E.Issak, Rõuge kihelkond, Kasaritsa vald, Mugumäe küla.

VALMISTAMISE JA KOGUMISE KOHT: Rõuge kihelkond, Kasaritsa vald, Meegumäe

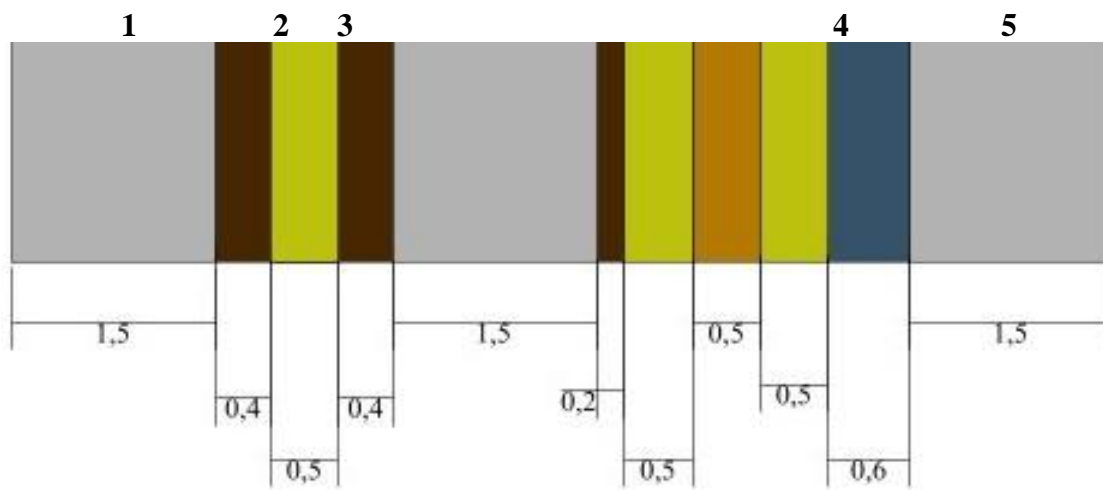
VALMISTAMISE AEG: Ligikaudu 1810

KOGUMISE AEG: 1920

Triibuseeliku fragment museaalilt



Triibuseeliku mustrikord sentimeetrites:



**VÄRVIDE RETSEPTID:**

<b>Nr</b>	<b>Värvitoon</b>	<b>Värviresept</b>
<b>1</b>	Tumedam lambahall	naturaalne
<b>2</b>	Pruun	K= 3,0 J635- 87% J639- 10% J609- 3%
<b>3</b>	Kollane	K= 0,3 J636- 60% J635- 40%
<b>4</b>	Tume virsik	K= 1,0 J635- 55% J636- 30% J609- 15%
<b>5</b>	Sinine	K= 0,8 J623- 60% J639- 40%

**RAKENDUS:** labane, koerips

**KANGA TIHEDUS:** 7 lõime cm-il

**KOETIHEDUS:** Kude katab lõime täielikult

**KOEMATERJAL:** ühekordne villane lõng

**LÕIMEMATERJAL:** kahekordne linane

## **Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks**

Mina Vilve Oja,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Põlva, Räpina, Rõuge ja Vastseliina kihelkondade rahvarõivaseelikute näidisfragmendid Vana-Võromaa rahvarõiva nõuandekotta“, mille juhendajad on Inna Raud ja Liis Luhamaa reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Vilve Oja

11.05.2026